

Evangélikus

Közlöny

A Magyarországi
Evangélikus Egyház
hivatalos lapja
2. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2000. JÚNIUS 15.

TARTALOMJEGYZÉK

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ ZSINATA

Hatálybaléptetett törvények

1. oldal

DÉLI EGYHÁZKERÜLET *Presbitériumi ülés 2000. április 7-én*

(Felügyelői jelentés, Dr. Sólyom Jenő)

4. oldal

(Püspöki jelentés, D. dr. Harmati Béla)

12. oldal

ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET *Presbitériumi ülés 2000. április 12-én*

(Püspöki jelentés, D. Szebik Imre)

16. oldal

ORSZÁGOS KÖZGYŰLÉS 2000. május 19-én

(Országos felügyelői jelentés, Dr. Frenkl Róbert)

19. oldal

(Püspök-elnöki jelentés, D. dr. Harmati Béla)

22. oldal

(Püspöki jelentés, D. Szebik Imre)

27. oldal

Presbitériumi és közgyűlési határozatok

28. oldal

VÁLASZTÁSI JEGYZŐKÖNYVEK

30. oldal

Szerkeszti az Országos Egyház Elnöksége

A szerkesztésért felelős: dr. Frenkl Róbert országos felügyelő

ISSN 1419-7103

Kiadja az Evangélikus Sajtóosztály

Felelős kiadó: Tóth-Szöllős Mihály

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Telefon/fax: 317-1108, 317-5478.

**AZ EGYHÁZ INTÉZMÉNYEIRŐL
ÉS EGYESÜLETEIRŐL SZÓLÓ 1997. ÉVI VIII.
TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ
2000. ÉVI VIII. TÖRVÉNY**

1.§ Az 1997. évi VIII. törvény 19.§ (2) bekezdésének új szövege: „A hitoktatás az egyházi iskolák pedagógiai programjának szerves részét alkotja, és beépül az intézmény munkarendjébe.”

2.§ Az 1997. évi VIII. törvény 20.§ (1) bekezdése kiegészül a következő e) ponttal:

„elfogadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási és Iskolai Osztálya, valamint az Evangélikus Pedagógiai Központ szakmai irányítását.”

3.§ Az 1997. évi VIII. törvény 25.§-ának új szövege:

„Minden közoktatási intézményt fenntartó egyházi önkormányzat presbitériuma bizottságot szervez: óvodák esetében óvodai bizottságot, alsó- középfokú és speciális nevelési-oktatási intézmények, valamint diákotthonok esetében igazgatótanácsot (továbbiakban együtt: igazgatótanács), amely az intézmény irányításával és felügyeletével kapcsolatos feladatait – a munkáltatói feladatok kivételével – e törvény 26-28.§-ában meghatározott rendben és hatáskörrel látja el.”

4.§ Az 1997. évi VIII. törvény 26.§ (1)-(3) bekezdésének új szövege:

„(1) Az igazgatótanács az intézmény munkáját irányító és segítő választott testület. Tevékenységével elősegíti az intézmény rendeltetésszerű működését; gyakorolja a fenntartó önkormányzati testület által ráruházott jogokat, közvetítő szerepet tölt be az intézmény, a felhasználók (szülők, tanulók) és a fenntartó között.

(2) Az igazgatótanács megválasztásáról a fenntartó egyházi önkormányzat presbitériuma gondoskodik. Az igazgatótanács megbízása hat évre szól. A tagokat a küldő szervek választják meg úgy, hogy az igazgatótanács névsorát tudomásulvételre a presbitérium ülésén még a régi igazgatótanács mandátumának lejárta előtt elő lehessen terjeszteni.

(3) Az igazgatótanács tagjai:

- a) a fenntartó egyház presbitériumának 2-3 tagja (az egyik képviselő lelkész);
- b) az intézmény vezetője és két főállású, határozatlan időre kinevezett, elsősorban evangélikus pedagógus, a képviselőtestület választása alapján;
- c) az országos egyház által fenntartott intézmények esetében az illetékes egyházkerület és az intézmény vonzáskörzetébe tartozó – legfeljebb három – egyházmegye egy-egy képviselője,
- d) a területileg illetékes egyházközségek egy lelkészi és egy nemlelkészi képviselője,
- e) a közvetlen felettes egyházi önkormányzati testület képviselője;
- f) a tanulók szüleinek képviselője (közös igazgatású intézmények esetében tagozatonként egy-egy képviselő);
- g) középiskolában az intézmény tanulóinak (diákönkormányzat) képviselőjében egy- a diákok által választott – tanár;
- h) az intézmény gazdasági vezetője.

Tagok lehetnek még:

- a) az intézmény volt növendékeinek képviselője;
- b) más, az intézmény tevékenységét hathatósan elősegítő személy (alapítványi képviselő, az állami települési önkormányzat képviselője, jogász, építész stb).”

5.§(1) Az 1997. évi VIII. törvény 27.§ (1) bekezdésének új szövege:

„Az igazgatótanács az intézmény közvetlen segítésére saját tagjai közül öttagú intézőbizottságot hozhat létre.”

(2) Az 1997. évi VIII. törvény 27.§ (4) bekezdésének új szövege:

„Az intézőbizottságnak hivatalból tagja a fenntartó egyik képviselője, az igazgatótanács elnöke, az intézmény részéről az igazgató és a gazdasági vezető.”

6.§ Az 1997. évi VIII. törvény 28.§-ának új szövege:

„Az igazgatótanács feladatai és hatásköre:

- a) Gyakorolja a fenntartó által ráruházott jogokat az intézmény fölött.
- b) Az intézményvezető megbízásánál lefolytatja a pályázati eljárást, és a vezető személyét illetően javaslattevő jogköre van.
- c) Jövőhagyja az intézmény házirendjét és éves munkarendjét. Az intézmény pedagógiai programját, szervezeti szabályzatát és házirendjét egyetértő javaslatával felterjeszti a fenntartó egyházi önkormányzat presbitériumának.
- d) Megtárgyalja és véleményezi az intézmény éves – az országos egyházi gazdasági vezetéssel egyeztetett – költségvetését, zárszámadását, s azt jóváhagyásra előterjeszti a fenntartó egyházi önkormányzatnak.
- e) Az intézmény személyi ügyeiben (álláshelyek kiírása, pályázatok, kinevezések, bérügyek stb.) egyetértési jogköre van.
- f) Figyelemmel kíséri az intézményben folyó nevelő-oktató munkát, különös tekintettel a Magyarországi Evangélikus Egyház közoktatási intézményeinek e törvény 19.§ (1) bekezdésében meghatározott céljaira.
- g) Segíti az intézményt az igényes nevelő-oktató munka személyi és tárgyi feltételeinek megteremtésében, fejlesztésében.
- h) Kezdeményezheti az intézményi struktúra átalakítását, fejlesztését, ehhez megteremtheti a feltételeket.
- i) Képviseli az intézmény érdekeit a fenntartó egyházi önkormányzati testület és az országos egyházi főhatóság előtt.
- j) Támogatja az iskola külső kapcsolatainak kialakítását.
- k) Másodfokon dönt az intézmény dolgozóinak fegyelmi ügyeiben.
- l) Kivizsgálja az intézményvezetői vagy nevelőtestületi döntésekkel kapcsolatos panaszokat és állást foglal ezekben az ügyekben.
- m) Rendszeresen tájékoztatja a megbízó egyházi önkormányzati testületet az intézmény helyzetéről. Az igazgatótanács munkájáról beszámolót készít.”

7.§. Az 1997. évi VIII. törvény 30.§ (1) bekezdésének új szövege:

„Az intézmények feletti főhatósági jogosítványokat az or-

szágos közgyűlés gyakorolja a Magyarországi Evangélikus Egyház nevelési-oktatási bizottsága, az oktatási és iskolai osztály, valamint az Evangélikus Pedagógiai Központ szakértői közreműködésével.”

8.§. Az 1997. évi VIII. törvény 31.§-ának új szövege:

„Az evangélikus közoktatási intézményekben a pedagógusokat – óvónőket, tanítókat, tanárokat, lelkészeket – főállású munkaviszonyban, határozatlan és határozott idejű, illetve teljes és részfoglalkozású, mellékfoglalkozású, másodállású, valamint megbízásos munkaviszonyban lehet alkalmazni a hatályos állami törvények szerint. A pedagógusok nyugdíjkorhatárának meghatározása és a nyugdíjazás is az állami törvények szerint történik.”

9.§ Az 1997. évi VIII. törvény 32.§ (1) bekezdésének új szövege:

„A főállású pedagógusok nyilvános pályázat útján történő alkalmazásáról az illető intézményt irányító igazgatótanács egyetértésével az intézményvezető dönt.”

10.§ Az 1997. évi VIII. törvény 33.§ (1) bekezdésének új szövege:

„Pedagógusnak evangélikus vagy református vallású, elkötelezett keresztyén, erkölcsileg feddhetetlen, egyházhoz hű jelöltet lehet megválasztani, aki megfelelő végzettséggel rendelkezik, és a munkakörével kapcsolatos feladatok ellátására alkalmas. Amennyiben a pályázati szakaszban nincs megfelelő evangélikus vagy református jelentkező, úgy megfelelő minősítésű, más felekezeti pedagógus is felvehető, ha vállalja az intézmény szellemiségét és értékrendjét.”

11.§ Az 1997. évi VIII. törvény 42.§ (1) bekezdésének új szövege:

„Az intézmény maga alakítja ki – a hatályos egyházi és állami közoktatási törvénnyel összhangban – pedagógia programját, helyi tantervét, szervezeti és működési szabályzatát, munkarendjét, melyet az igazgatótanács egyetértő javaslatára a fenntartó egyházi önkormányzat presbitériuma hagy jóvá.”

12.§ Az 1997. évi VIII. törvény 48.§ (5) bekezdésének új szövege:

„A vezető munkáltatója a fenntartó egyházi önkormányzat presbitériuma. Kinevezésével az intézmény határozatlan időre alkalmazott, főállású pedagógusa lesz.”

13.§ Az 1997. évi VIII. törvény 49.§ (2) és (3) bekezdésének új szövege:

„(2) Felelős

- az intézmény működésére vonatkozó törvényes előírások, rendeletek megtartásáért, az iskolai ügykezelés pontosságáért,
- az intézmény ingó és ingatlan vagyonának gondos kezeléséért, az intézmény rendelkezésére bocsátott pénzeszközök takarékos és célszerű felhasználásáért,
- intézményének rendjéért, a növendékek keresztyén szellemű neveléséért,
- a pedagógiai tevékenység szakszerűségéért, az elfogadott pedagógiai program és tanterv megvalósításáért.

(3) Felügyeli a pedagógusok és más beosztású dolgozók tevékenységét. Dönt a pedagógiai munka szakszerűségét segítő külső pedagógiai szolgáltatások – szaktanácsadás, szakértők bevonása, továbbképzés – igénybevételéről.”

14.§ E törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 2000. május 26.

Vető István s. k. Thurnay Béla s. k. Laborczy Géza s. k.
jegyző nemlelkészi elnök lelkészi elnök

AZ EGYHÁZI TÖRVÉNYEINK EGYSÉGES SZERKEZETBEN TÖRTÉNŐ MEGJELENTETÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATOKRÓL SZÓLÓ 1/2000. (V.26.) ZSINATI HATÁROZAT

A Zsinat – felismerve a hatályos törvények folyamatos és pontos elérhetőségének fontosságát egyházunk működésében – a következő határozatot hozza:

1. A Zsinat elkészíti a hatályos törvények egységes szerkezetbe foglalt és jogi szempontból korrigált szövegét. Erre a munkára tizenegy főből álló munkacsoportot hoz létre, melynek tagjai: Bárdossy Tamás, Dr. Benkő Ingrid, Dr. Hári Tibor, Lackner Pál, Laborczy Géza, Dr. Novák Éva, Pintér Győző, Dr. Sólyom Jenő, Sztruhár András, Thurnay Béla, Tóth Ferenc. A munkacsoportot Dr. Hári Tibor vezeti.

2. A munkacsoport feladata, hogy feltárja a törvényekben meglévő ellentmondásokat, párhuzamosságokat, megfogalmazásbeli és stílári pontatlanságokat, a szerkezeti és jogalkotási szempontból kifogásolható megoldásokat, s az esetleges hiányokat; valamint hogy tárjon megoldási javaslatokat a Zsinat elé. A munkacsoport a feltárt problémákat és ezekre vonatkozó javaslatait három csoportba rendszerezi:

- a törvények egységes szerkezetben történő újbóli megjelentetéséhez jogi szempontból feltétlenül szükségesnek tartott jogtechnikai módosítások;
- a törvények egységes szerkezetben történő újbóli megjelentetéséhez a munkacsoport által javasolt kisebb tartalmi módosítások;
- egyéb, a szabályozás pontosítása és alkalmazhatóságának javítása érdekében javasolt módosítások, kiegészítések.

3. A Zsinat a törvények egységes szerkezetben történő újbóli megjelentetését megalapozó munkára vonatkozóan – az ügyrend 58.§ (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – felfüggeszti az ügyrend 24-26., 28-29., valamint 45-47.§-ait, és a következő eljárási rendet határozza meg:

- A munkacsoport elkészíti a 2. a) pontban meghatározott javaslatának tervezetét, melyet a Zsinati Iroda útján megküld a zsinati tagoknak és póttagoknak.
- Egy hónapos határidő megjelölésével felkéri a zsinati

tagokat és póttagokat a tervezet véleményezésére két szempontból: a javaslatban foglaltak megfelelnek-e a 2. a) pontban megfogalmazottaknak, illetve teljes körűen tartalmazzák-e az oda tartozó kérdéseket.

c) A beérkezett véleményeket figyelembe véve a munkacsoport elkészíti végleges jelentését, s azt a Zsinat elé terjeszti. A jelentés tartalmazza a 2. a) pontban meghatározott módosításokra vonatkozó egységes törvényjavaslatot, a 2. b) pontban meghatározottakra vonatkozó javaslat(ka)t, valamint a munkacsoport 2. c) pont szerinti egyéb javaslatait.

d) A Zsinat a 2. a) pontban meghatározott módosításokat tartalmazó egységes törvényjavaslat elfogadásáról vita nélkül, egyetlen, név szerinti szavazással dönt.

4. A Zsinat felkéri a Zsinat Elnökségét, biztosítsa a munkacsoport számára az átfogó munka elvégzésének feltételeit.

5. A Zsinat felkéri a Zsinat Elnökségét, kezdeményezze az Országos Elnökségnél az egységes szerkezetbe foglalt törvények mielőbbi megjelentetését. Tegyen javaslatot a kor követelményeinek és a használhatóságnak megfelelő megjelenési formák kialakítására.

6. E határozat 2000. június 1-jén lép hatályba.

Budapest, 2000. május 26.

Thurnay Béla s. k.
nemlelkészi elnök

Laborczi Géza s. k.
lelkészi elnök

Kovácsné Tóth Márta s. k.
jegyző

Állásfoglalás

A Magyarországi Evangélikus Egyház törvényeit a Zsinat alkotja meg. A törvényesség és a működőképesség megköveteli, hogy egyházunk szabályrendeletekben kezelje azokat a kérdéseket, amelyek a törvények végrehajtása kapcsán felmerülnek. Törvényeink szerint az Országos Közgyűlés joga és kötelessége a szabályrendeletek megalkotása.

Az 1999. évi VI. törvény 6. § f. pontja értelmében a Zsinat felhívja az Országos Közgyűlést a hiányzó szabályrendeletek megalkotására.

Elfogadva: 2000. április 1-jén.

Laborczi Géza s. k.
lelkészi elnök

Thurnay Béla s. k.
nemlelkészi elnök

DÉLI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi ülés 2000. április 7-én

Dr. SÓLYOM JENŐ
felügyelő jelentése:

Tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés! Kedves Testvérek!

A múlt héten volt tíz éve, hogy a Deák téri templom oltára előtt Harmati Béla püspök úr beiktatott a Déli Egyházkerület felügyelői tisztségébe. Most pedig, tíz év után, ennek a Déli Egyházkerületnek, ahogyan azt eddig ismertük, az utolsó közgyűlését tartjuk. Már csak ez a két ok is elegendő ahhoz, hogy ne a legutóbbi, tavaly őszi közgyűlés óta eltelt eseményekkel foglalkozzunk csak, hanem hosszabb időre visszatekintve gondolkodjunk el egyházunk, s benne az egyházkerület helyzetéről. Nem szeretnék hosszú történelmi elemzést adni, de talán nem felesleges a jelentés elején néhány dologra emlékeztetni. Ezután térek ki az egyházkerület elmúlt tíz évének a statisztikai adatok tükrében való bemutatására, majd az általános tisztújítással és az egyházkerületnek az új területi beosztásra való áttérésből adódó átalakulásával kapcsolatos kérdésekre. Mint máskor is, a felügyelői jelentés csak egy szeletét mutatja be az egyházkerület életének. A püspöki jelentéssel és a gazdasági jelentésekkel együtt válhat teljessé a kép.

Visszatekintés a tíz év eseményeire

Az iktatáskor elmondott beköszöntő beszédemben a megbékélés és a lelki megújulás szolgálatát említettem, mint amiket legsürgősebb feladatként látok magam előtt. A marxi-lenini ideológia alapján álló, az egyházak működését szűk korlátok közé szorító rendszer bukása után az egyházaknak egyrészt szembe kellett nézniük múltjukkal, a negyven év alatt elkövetett bűnökkel, másrészt előrenézve, a maguk sajátos szolgálatában kellett az Istentől kapott szabadságban megnyíló új lehetőségeket kihasználni.

Egyik feladat sem volt könnyű, s nem állíthatjuk, hogy bármelyiket is megnyugtatóan megoldottuk volna. A jó szándékot azonban talán nem vitatják el. Az akkor újonnan választott egyházkerületi presbitérium egyik első lépése az volt, hogy megállapította: Ordass Lajos haláláig az egyházkerület törvényesen megválasztott püspöke volt, akit kétszer is megakadályoztak hivatala ellátásában. Ordass püspök úr rehabilitálásának kérdésére többször is vissza kellett térni, legutóbb 1995-ben, amikor a törvényi előírásnak megfelelően az egyházi bíróság is kimondta a rehabilitációt. Ennek kapcsán akkor azt mondtam: „Nyilvánvalóan igény van arra, hogy az akkori események megfelelő dokumentálással nyilvánosságra kerüljenek. ... Izgalmas feladat lehetne egy egyháztörténelem számára a kor feldolgozása.” A dokumentumok egy része azóta nyilvánosságra került, a történelmi feldolgozás azonban még várat magára.

Ugyancsak az 1990. május 17-ei ülésen az egyházkerület presbitériuma egy nyilatkozatot fogadott el. Ebben megvalósította azokat a mulasztásokat, bűnöket, melyeket egyházunk hallgatásával, a politika áldozatainak cserbenhagyásával, a rendszer teológiai igazolásával elkövetett. Bűnbánatot tartott a presbitérium nevében hozott bűnös döntésekért, kérve, hogy mások is tegyék meg ezt.

Ezek a nyilatkozatok egyházunkon belül nem érték el a remélt megbékélést. Jól mutatja ezt az, hogy az 1990-es és 1991-es év jelentéseiben rendszeresen kellett szólni az országos egyház és az egyházkerület vezetésével szemben egyesekben meglévő bizalmatlanságról. Ennek csak egyik megnyilvánulása volt az ún. Roszík-ügy. Túl messze vezetne a részletek felidézése, itt most csak egy, egyházi közéletünkben nem ismeretes eseményt szeretnék felidézni. 1991 tavaszán Harmati Béla püspök úrral arra az elhatározásra jutottunk, hogy felkérjük a presbitériumot, rendelje el, hogy „a Déli Egyházkerület minden egyházközségének presbitériumában folytassák le ezt a bizalmi szavazást, még a zsinat megnyitása előtti időszakban”. A presbiterek egy tartózkodással úgy foglaltak állást, hogy a bizalmatlanság fel sem merül bennük, szerintük a gyülekezetekben sem, ezért a közgyűlésen felolvasandó jelentésben a bizalmi szavazás felvetésének lehetőségére se utaljak, a leírt jelentésből hagyjam ki az erre vonatkozó bekezdést. Bármennyire furcsa, máig sajnálom, hogy a presbitérium akkor ilyen bizalmat fejezett ki, s elutasította kérésünket. Mennyi későbbi támadástól kímélhetünk volna meg magunkat és az egyházkerületet, ha akkor nem így döntünk.

Ettől teljesen független volt az egyházkerületi felügyelői tisztségről való lemondásom 1997-ben. Az 1990-es beiktatásomkor elmondottakhoz akartam tartani magamat, miszerint az 1990-es választást magamra nézve addig tartom érvényesnek, amíg a zsinat meg nem alkotja az új egyházi törvényt és az új egyházszervezetet.

Az elmúlt évtized egyik meghatározó egyházi eseménye volt az 1991 és 1997 között ülésező zsinat, az új törvénykönyv megalkotása és elfogadása. Az évek során közgyűléseinken is újra és újra előkerült az akkor éppen készülő törvények néhány problémája, kiemelten az egyházközségek életét szabályozó törvényeké. Az utóbbi években pedig az új egyházi szervezet, a területi beosztás átalakításának problémáiról beszéltünk többször. Túlságosan szubjektív lenne beszámolómm, ha részleteket említenék. Elégedjünk meg annyival, hogy minden hibája ellenére elkészült a törvénykönyv, életbe lépett, az akkor elmaradt jogharmonizáció egy részét az új zsinat megoldotta, s a többi is belátható közelségbe került.

Ez az évtized volt az, melyben a fasori gimnázium korábbi visszaadását követően újraindíthattuk iskoláinkat is. Az egyházkerület területén ez az aszódi, békéscsabai, bonyhádi, Budapest Deák téri és orosházi gimnáziumot, illetve az alberti és orosházi általános iskolát és óvodák egész sorát je-

lentette. A folyamat még nem zárult le. Éppen most készülnek a szarvasiak egy iskola fokozatos átvételére.

Ennek az évtizednek az elején indult az egykor államosított egyházi ingatlanok tulajdonjogának rendezése is. Bár a folyamat még nem zárult le, az iskolákon kívül sok más épületet is visszakaptunk, vagy pénzbeli megváltásban részesült az egyházközség. Ez tette lehetővé azt a sok építkezést (új templomok, gyülekezeti központok építését, templomok és parókiák felújítását), melyről püspök úr készített összeállítást. Csak a nagyobb építkezésekre a Déli Egyházkerület gyülekezetei több mint egy milliárd forintot tudtak fordítani ez alatt az idő alatt.

A külső keretek változásával együtt az evangélicizációs, missziói munka is új lendületet kapott. Egyházközségi és egyházmegyei alkalmak mellett évente kerül sor országos evangélicizációra, a Szélrózsa rendezvény pedig az evangélikus ifjúság országos találkozására ad lehetőséget. Más jellegű rendezvényként pedig az újraindult Országos Protestáns Napokat lehet említeni. További eseményeket is fel lehetne sorolni, megadni azt, hogy hány embert mozgattak meg. Hatásukat lemérni ennél sokkal nehezebb. A kiragadott példák csak azt kívántam illusztrálni, hogy a lelki megújulás tere is megindult valami a tíz év alatt.

Az egyházkerület tíz éve a számok tükrében

Az egyházkerület presbitériuma vagy közgyűlése minden évben részletes tájékoztatást kapott az egyházközségek előző évi népmozgalmi, egyházi szolgálati, pénzügyi és gazdasági jelentéseinek összesítéséről. Ebben az évben, arra való tekintettel, hogy ősszel már más összetételben ülésezik a közgyűlés, a szokásosnál korábbi határidővel kértük a jelentéseket, hogy azok összesítése megtörténhessék. Ha nem is pontosan a kért határidőre, de megérkeztek a gyülekezeti adatok. Köszönöm a lelkészek és esperesek megértését, a püspöki hivatal munkatársainak pedig a feldolgozásban nyújtott segítségüket, hiszen a számítógépes felszereltség lehetővé teszi, hogy az egyházmegyéket mentesítsük a mechanikus összeadásoktól. A feszített munka miatt lehetnek tévedések az adatok gépi bevitelében. Nagyobb gondot okozott azonban az, hogy a tájékoztatók ellenére még mindig több gyülekezettől hiányos, pontatlan, vagy nyilvánvalóan hibás, egymásnak ellentmondó adatokat tartalmazó jelentések érkeznek. Az esperesektől ebben kérünk még nagyobb segítséget. A közgyűlés minden tagja a jelentés mellékleteként megkapja 18 oldalon az egyházközségek legfontosabb adatait, az egyházmegyékre pedig a teljes statisztikai feldolgozást. A Közlönyben természetesen ennek csak egy kivonata jelenhet meg.

A múlt év őszi jelentésében jeleztem, hogy erre a záró alkalomra igyekszem összesítéseket készíteni az elmúlt tíz év adataiból, s azokat a szokásostól eltérő módon értékelni. A sok szám elkerülése céljából ezeket az összesítéseket a mellékletben grafikonok formájában mutatom be. Az első két ábra egy, illetve két évtizedre visszamenően mutatja az egyházkerület egyházközségeinek összesített lélekszámát, a jelentésekben megmaradt szóhasználatlaltal a nyilvántartott lélekszámot és a választói névjegyzékben szereplők számát, illetve a keresztelesek, konfirmációk és temetések éves számát. Pontosabb szóhasználatlaltal az egyháztagok, illetve az egyházközségi tagok megkülönböztetést kellene alkalmazni.

A jelenlegi statisztikai adatlapokat az 1992. évtől használjuk, előtte rögzített és nyilvántartott lélekszám volt használatos. Ezért hiányoznak az évtized elejéről a lélekszámadatak. A rendszerváltozás előtti utolsó években markáns növekedés jelenik meg a keresztelesek számában, elsősorban a felnőtt-keresztségek növekedése miatt, de éppen 1990-től csökken a keresztelesek száma, párhuzamosan a népesség fogyásával.

Két további, grafikonokon nem ábrázolt számsorra szeretnék még utalni. Az évtized elején és végén is egy átlagos vasárnap a Déli Egyházkerületben 14 ezer evangélikus vett részt istentiszteleten, ami az ismert evangélikusoknak közel tíz százaléka. A hitoktatásban részesülők száma pedig, az iskolás korú gyermekek számának csökkenése ellenére a tíz évvel ezelőtti tízezerrel mintegy tizenegyezerre nőtt. Ebben iskoláinknak bizonyára lényeges szerepe van.

Érdekes megnézni, milyen az egyházközségeknek a lélekszám nagysága szerinti megoszlása. A harmadik és negyedik ábra azt mutatja, hogy hány olyan egyházközség van az egyházkerületben, melyben a nyilvántartott, illetve a választói névjegyzékben szereplő lélekszám 50-nél kisebb, 50 és 100, 100 és 150, stb. között van. Láthatóan nyolc olyan egyházközség van, melynek területén az ismert evangélikusok száma nem éri el a kétszázat, tíz egyházközségben pedig száz alatt van az egyház fenntartásához anyagi erejéhez képest hozzájáruló egyházközségi tagok száma. Ekkora gyülekezetektől nehezen várható el, hogy egy egyházközség minden anyagi terhet hordozzák. Emellett az egyházkerületben hét olyan egyházközség is van, melynek területén a lelkész becslése szerint ötezerrel több, olykor jóval több evangélikus él. Pilis kivételével azonban az egyházközségi tagok száma sehol sem haladja meg a háromezretet.

Amint az ötödik ábra mutatja, ez alatt a tíz év alatt dinamikusan, az inflációt meghaladó mértékben nőtt az egyházközségek bevétele. Lényegében megötszöröződött. Majdnem ugyanilyen arányban nőtt az egyházközségeknek a saját híveiktől származó bevétele is, s ennél is erősebben a gazdálkodás eredménye. De ezek a belső források is alig több mint a felét teszik ki a teljes bevételnek.

Az egyházközségek méretében megmutatkozó aránytalanságok a bevételekben is megmutatkoznak. Ez akkor válik világossá, ha azt nézzük meg, milyen az egyházközségek megoszlása teljes éves bevételük szerint. A hatodik ábra azt mutatja, hogy hány egyházközség van, melyben a teljes éves bevétel fél millió Ft-nál kevesebb, fél millió és 1 millió, 1 millió és másfél millió, stb. között van. A mai árak mellett, ha a működési költségek mellett méltányos fizetést akarnak adni a lelkészeknek, évi másfél millió forintos bevétel alatt nehezen lehet önmagában életképes egy gyülekezet. Húsz ilyen, anyagilag nagyon gyenge egyházközség van az egyházkerületben. Hat egyházközségben pedig az egy millió forintot sem éri el az éves teljes bevétel. Mindez annak ellenére van így, hogy az egyházmegyéek egy következetes programmal megpróbálták életképesebb egyházközségeket alakítani ki, illetve központi támogatással biztosítani a szolgálatot olyan helyen, ahol az anyagi gyengeség ellenére a missziói szempontok az önálló lelkészi szolgálat fenntartását indokolták. Ennek során az önálló egyházközségek száma a tíz évvel ezelőtti 119-ről 110-re csökkent. Ezzel együtt változott az egyházmegyéek beosztása is. A Csongrád-Szolnoki Egy-

házmegye megszűnt, egyházközségei a szomszédos egyházmegyékbe kerültek át, a Pest megyei Egyházmegye viszont két részre oszlott. Egy-egy megoldatlan kérdés, formálisan önálló, de lelkészt önállóan ellátni nem tudó egyházközség azért még maradt Tolna-Baranyában, Kelet- és Nyugat-Békésben is. Egyrészt fel kellene újra mérni azt, hogy a formai önállóság fenntartandó-e, másrészt itt lenne nagy szerepe annak az egyházon belüli testvéri felelősségvállalásnak, szolidaritásnak, melyre többször utaltam a tíz év folyamán, de nem éreztem komoly visszhangját.

A múlt év decemberében készült el az országos presbitérium számára az az eseti bizottsági jelentés, mely azt vázolta fel, milyen feltételek mellett lehetne az anyagilag gyenge gyülekezetek lelkészeinek is méltányos fizetést biztosítani. Nem a lelkési fizetések központosításáról szólt a javaslat, hanem arról, mekkora anyagi forrásra lenne szükség a fenti cél eléréséhez. Az esperesi értekezlet határozata alapján minden egyházmegye felkérést kapott ennek a javaslatnak a megvitatására, s arra, egyebek mellett nyilatkozzék arról, bevételének hány százalékát tudná jó szívvel mások támogatására felajánlani. Ezúton is kérem az egyházmegyék elnökségét, foglalkozzanak komolyan ezzel a kérdéssel, s még a nyár előtt juttassák el javaslataikat, hogy az őszi folyamán, ha a többség a javaslattal egyetért, a részletek kidolgozhatók legyenek.

Végül a mellékletek között található egy ábra, mely a jelenlegi helyzetben mutatja a lelkészek kor szerinti megoszlását. Ez nemcsak a Déli Egyházkerület, hanem a Magyarországi Evangélikus Egyház minden lelkészét tartalmazza.

Előkészületek az egyházkerület átalakulására

Azt, hogy az elmúlt tíz év elteltével sem vált nyugodttá egyházi közéletünk, legvilágosabban talán a három egyházkerület területének kialakítása körüli viták mutatják. A múlt év őszi egyházkerületi, majd az országos egyházi közgyűlés is olyan helyzetben tanácskozott, amikor az egyházkerület székhelyét adó Pesti Egyházmegyének az Északi Egyházkerülethez való csatolása volt az éppen érvényes zsinati döntés. Ez ellen foglalt állást akkor az egyházkerület közgyűlése. Bár a zsinat ezt a döntését az év elején revideálta, egy következő menetben, egy héttel ezelőtt a Dél-Pest megyei Egyházmegyét csatolta el a Déli Egyházkerülethől. Nem szeretném újratekenni a vitát arról, hogy milyen szempontok alapján érezzük aránytalannak a mostani döntést, sajnos ennél súlyosabb kérdéseket kell felvetni.

A zsinat legutóbbi ülészakán, amikor a kérdés tárgyalása újra előkerült, legsúlyosabb érveként az hangzott el, hogy a Dél-Pest megyei Egyházmegyében még nem kezdődtek meg a választó közgyűlések. Mint később kiderült, egészen pontosan nem igaz ez, hiszen érkeztek már szavazatok innen is, de az egyházközségek többsége valóban várakozó álláspontra helyezkedett, de azért, mert a zsinat elnöksége számomra nem világos, hogy milyen törvényi felhatalmazás alapján avatkozva be a választási folyamatba levélben kérte föl a Dél-Pest megyei Egyházmegyét, egyetlenként a 16 egyházmegye közül, hogy az egyházkerületi felügyelőre április végéig esedékes szavazással várjanak a zsinat újabb, az egyházmegye hovatartozásáról szóló döntéséig.

A szavazás után az ülés elnöke a Dél-Pest megyei Egyházmegyének 2001. január 1-jétől az Északi Egyházkerület-

hez való csatolását kimondó törvény elegendő többségű elfogadását jelentette be. A szavazás eredményességét kétségbe vonó, a zsinat ügyrendjére alapozott óvásunknak az ügyrendi bizottság nem adott helyet. A zsinat hasonló helyzetbe került, mint alakuló ülésén, ahol szintén szabálytalan, bár más okból szabálytalan szavazással, egy szavazattöbbséggel döntött el valamit. Akkor ez éppen az én mandátumom el nem ismerését jelentette. Mint minden hasonlat vagy analógia, ez sem tökéletes. Remélhetőleg a megoldás sem ugyanaz lesz. Az én ügyemmel kapcsolatos kérdéseimre ugyanis máig sem kaptam választ. A mostani helyzetben ezért azt javasoljuk, hogy az egyházkerület közgyűlése forduljon az országos ügyészhez, mint aki előterjesztéseket tehet törvényességi kérdésekben, hogy fejtsse ki véleményét a szavazás eredményességét illetően.

Bármilyen is lesz az ügyész jogi álláspontja, bizonyos értelemben ettől elvonatkoztatva próbálom mérlegelni a Dél-Pest megyei Egyházmegye sorsát. Míg a Somogy-Zalai vagy az Észak-Pest megyei Egyházmegye esetén természetes volt, hogy azok a területrendezés során más egyházkerületbe kerüljenek, Dél-Pest esetén más a helyzet. Sem földrajzi, sem arányossági szempontok nem indokolták ezt a döntést. Az gondolkodtat el mégis, hogy bár az egyházmegye elnöksége az egyházmegye lelkészeinek és presbitériumának véleményét közölve magát „jó értelemben passzívnak” deklarálta, a zsinatra bízva a döntést, az egyházmegye felügyelője az egyházmegye zsinati küldötteként az Északi Egyházkerülethez való átkerülésre szavazott, s erre bizonyára megvoltak az egyházmegye érdekeit figyelembe vevő saját indokai. E nélkül a szavazat nélkül ugyanis semmilyen számolással sem lett volna meg az átcsatoláshoz szükséges többség.

Bár jogilag még mindig nem tisztázódott, hogy az új területi beosztás pontosan mikor is lép életbe, 2000 októberében vagy 2001. január 1-jén, az biztos hogy a mai nappal lezárul valami a Déli Egyházkerület életében, s az október elején tartandó egyházkerületi közgyűlésen már csak öt vagy hat egyházmegye küldöttei lesznek jelen. A más egyházkerületbe kerülőknek azt kívánom, hogy ott testvérekre találjanak. Egyben kérem őket, hogy minket is tartsanak meg testvéreinknek. A Déli Kerületben maradóktól pedig azt kérem, hogy az elkövetkező hetekben az egyházközségi választások után jó rendben folytassák le az egyházmegyei tisztújításokat is. A még hivatalban lévő, illetve majd megválasztott esperesektől, egyházmegyei felügyelőktől pedig kérem, hogy mindazokra a tisztségekre vonatkozóan, melyek a központi számítógépes névtárban szerepelnek, ide érte az egyházközségek és társegyházak felügyelőit, a leányegyházak gondnokait, értesítsék a püspöki hivatalt a választások eredményéről, az új tisztségviselők névsoráról.

A második, tört ciklusú mandátumom végéhez érve szeretném megköszönni az egyházkerület gyülekezeteinek bizalmukat, amivel ebbe a tisztségbe emeltek, s azt, hogy emberi gyengeségeimet, indulataimat elviselték. Külön köszönöm az egyházkerületi presbitérium és a közgyűlés tagjainak és minden egyházkerületi tisztségviselőnek, megkülönböztetetten Harmati Béla püspök úrnak, valamint a püspöki hivatal munkatársainak mindazt amivel munkámat segítették. Ha valamit tenni tudtam az egyházért, egyedül Istennek legyen érte hála.

Kérem jelentésem elfogadását.

A Déli Egyházkerület egyházközségeinek összesített népmozgalmi, gyülekezeti szolgálati, pénzügyi és gazdasági adatai az 1999. évben

1. Lélekszámok a naptári év végén:

Egyházmegye	Nyilvántartott lélekszám	Választói névjegyzékben szereplők
Bács-Kiskun	18 693	8 204
Kelet-Békés	29 593	4 483
Nyugat-Békés	33 783	8 301
Pest	19 305	9 235
Dél-Pest megye	18 613	9 419
Észak-Pest megye	13 291	8 483
Somogy-Zala	9 388	6 149
Tolna-Baranya	11 733	6 145
Összesen:	154 399	60 419

2. Keresztelések, konfirmációk, esketések és temetések száma:

Egyházmegye	Keresztelés	Konfirmáció	Esketés	Temetés
Bács-Kiskun	252	206	107	312
Kelet-Békés	271	102	61	411
Nyugat-Békés	241	99	49	578
Pest	292	133	108	587
Dél-Pest megye	189	193	61	423
Észak-Pest megye	179	191	67	282
Somogy-Zala	129	92	47	249
Tolna-Baranya	192	117	82	299
Összesen:	1745	1133	582	3141

3. A megtartott istentiszteletek száma, átlagos vasárnap az istentiszteleteken résztvevők közelítő pontossággal megadott száma, úrvacsorai alkalmak és az úrvacsorázók teljes száma, lelkeszi látogatások száma:

Egyházmegye	Istentiszteletek száma	Résztvevők száma	Úrvacsorai alkalmak	Úrvacsorázók száma	Látogatások száma
Bács-Kiskun	2359	2380	625	13697	2981
Kelet-Békés	2599	906	425	8402	2223
Nyugat-Békés	2475	1131	396	8334	2088
Pest	2155	2009	806	20416	1889
Dél-Pest megye	2700	1464	2407	12904	3831
Észak-Pest megye	2683	2565	599	15629	1366
Somogy-Zala	2625	1743	636	10776	2177
Tolna-Baranya	3284	1796	740	12660	2532
Összesen:	20880	13994	6634	102818	19087

4. A nem magyar nyelvű istentiszteletek száma: német: 264, szlovák: 850.

5. A naptári évben megtartott hittanórák s a hitoktatásban részesülők száma:

Egyházmegye	Hittanórák száma	Hitoktatásban részesülők	Bibliaórák száma	Bibliaórákon résztvevők
Bács-Kiskun	5775	1289	1215	486
Kelet-Békés	5772	1004	853	381
Nyugat-Békés	6420	2718	832	615
Pest	3251	755	1844	2162
Dél-Pest megye	6060	1990	1299	431
Észak-Pest megye	5553	1444	1989	950
Somogy-Zala	3884	868	677	389
Tolna-Baranya	3147	783	1493	410
Összesen:	39862	10851	10202	5824

6. Szeretevendégségek száma: 281.

7. Az egyházközségi költségelőirányzatok és zárszámadások bevételi és kiadási oldalainak összesítése egyházmegyénként:

Egyházmegye	Költségelőirányzat		Zárszámadás	
	Bevétel	Kiadás	Bevétel	Kiadás
Bács-Kiskun	95 611 168	83 917 523	108 970 026	87 378 380
Kelet-Békés	47 380 656	48 522 724	70 277 200	57 759 212
Nyugat-Békés	105 136 356	106 919 384	116 217 472	113 237 255
Pest	75 315 958	83 997 545	153 394 320	105 208 092
Dél-Pest megye	95 039 788	100 964 036	110 405 623	94 725 626
Észak-Pest megye	44 032 421	55 680 586	75 037 691	64 393 097
Somogy-Zala	60 500 863	56 506 621	60 695 090	59 827 116
Tolna-Baranya	69 388 285	70 070 530	91 485 227	82 444 917
Összesen:	592 405 495	606 578 949	786 482 649	664 973 695

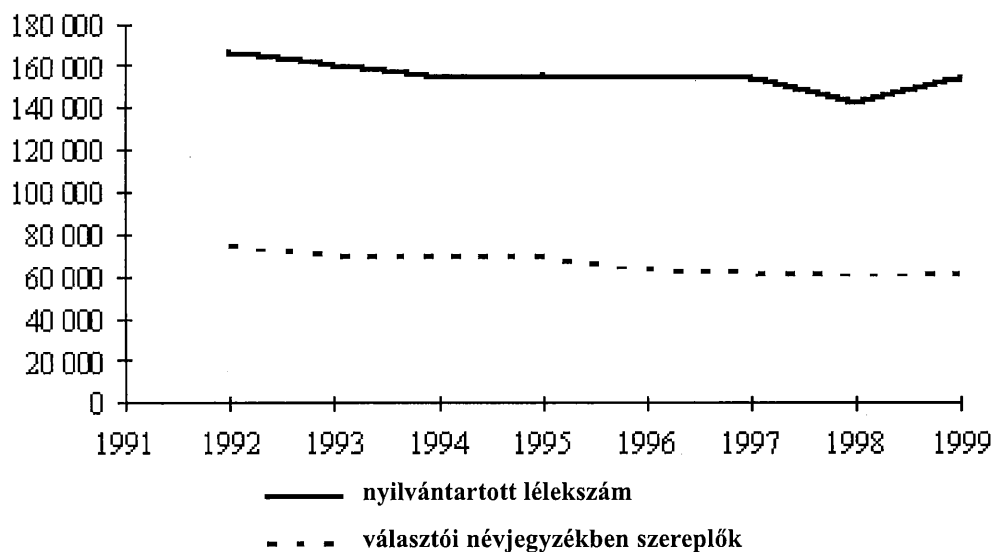
8. Az egyházközségek bevételei az egyházközség céljaira közvetlenül a hívektől:

Egyházmegye	Egyház-fenntartói járulékok	Adomány	Persely	Cél-adomány	Összesen
Bács-Kiskun	10 729 436	5 609 696	6 377 149	3 408 380	26 124 661
Kelet-Békés	4 651 140	7 059 613	3 781 719	799 473	16 291 945
Nyugat-Békés	3 691 980	9 583 721	3 895 522	652 030	17 823 253
Pest	12 553 664	9 605 777	13 418 193	7 155 483	42 733 117
Dél-Pest megye	11 463 255	4 214 991	6 735 507	3 088 021	25 501 774
Észak-Pest megye	12 025 380	8 601 332	10 254 427	4 637 570	35 518 709
Somogy-Zala	9 591 910	5 778 052	5 400 536	3 860 610	24 631 108
Tolna-Baranya	9 763 425	5 434 653	6 729 371	115 000	22 042 449
Összesen:	74 470 190	55 887 835	56 592 424	23 716 567	210 667 016

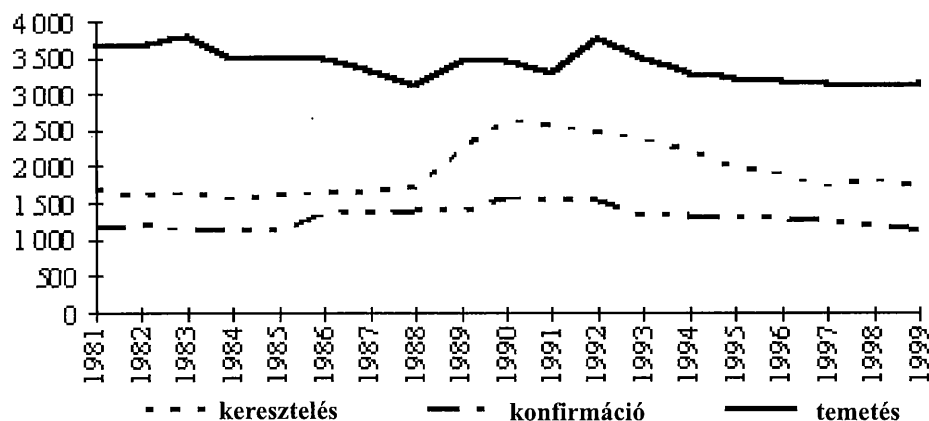
9. Az egyházközségek bevételei gazdálkodási tevékenységből, központi egyházi és állami támogatásból vagy külföldi segélyből:

Egyházmegye	Gazdálkodásból	Közegyházi támogatás	Állami támogatás	Helyi külső támogatás	Külföldi segély
Bács-Kiskun	25 463 245	9 809 777	31 083 376	9 460 200	1 403 970
Kelet-Békés	33 613 668	9 044 500	6 748 030	742 998	0
Nyugat-Békés	39 049 781	7 571 810	42 672 853	220 000	0
Pest	61 877 222	12 474 000	14 588 790	8 508 298	338 363
Dél-Pest megye	12 748 642	7 580 103	48 476 933	3 999 320	5 351 873
Észak-Pest megye	14 495 324	8 337 807	6 092 820	1 639 467	1 673 861
Somogy-Zala	4 626 609	9 416 387	7 600 670	3 187 855	552 529
Tolna-Baranya	8 685 841	23 038 690	17 501 206	4 890 908	1 665 416
Összesen:	200 560 332	87 273 074	174 764 678	32 649 046	10 986 012

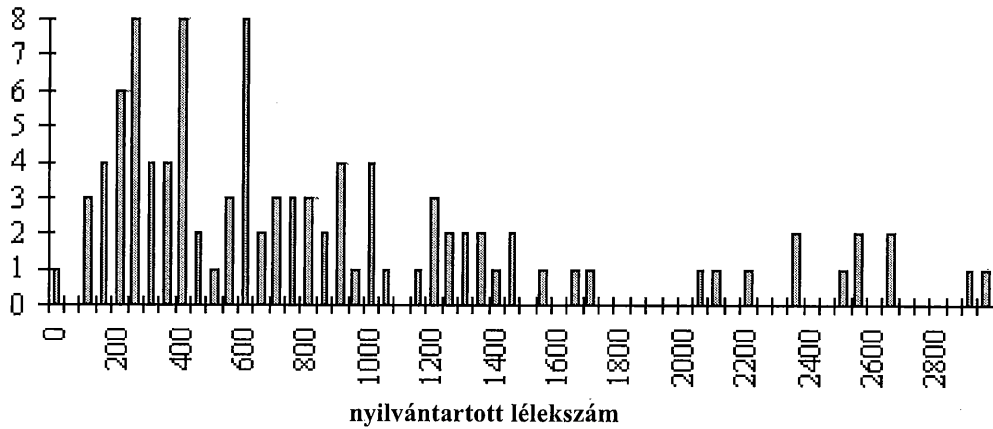
A Déli Egyházkerület lélekszámának alakulása 1992 óta

Keresztelések, konfirmációk és temetések a Déli Egyházkerületben 1981 óta

A Déli Egyházkerület egyházközségeinek a nyilvántartott lélekszám szerinti megoszlása

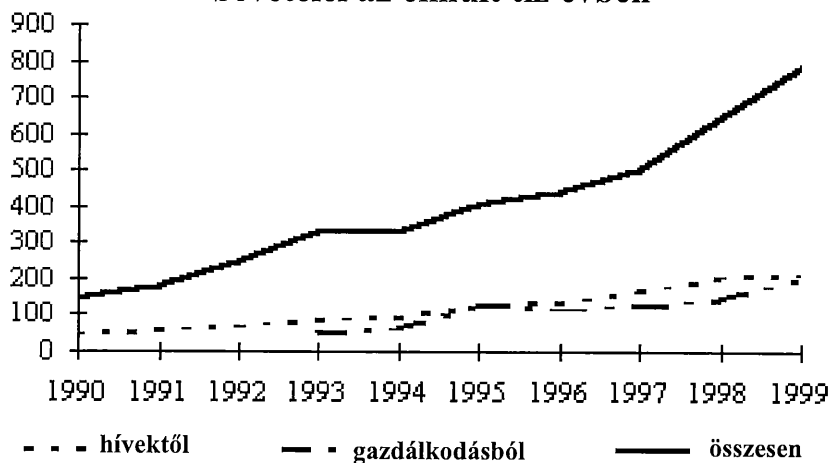
A grafikon nem mutatja a 3000-nél nagyobb lélekszámú egyházközségeket: Tótkomlós (5555), Pilis (5567), Szarvas Ótemplom (5887), Szarvas Újtemplom (6000), Kiskőrös (8800), Orosháza (12864) és Békéscsaba (19000)

A Déli Egyházkerület egyházközségeinek a választói névjegyzékben szereplők száma szerinti eloszlása

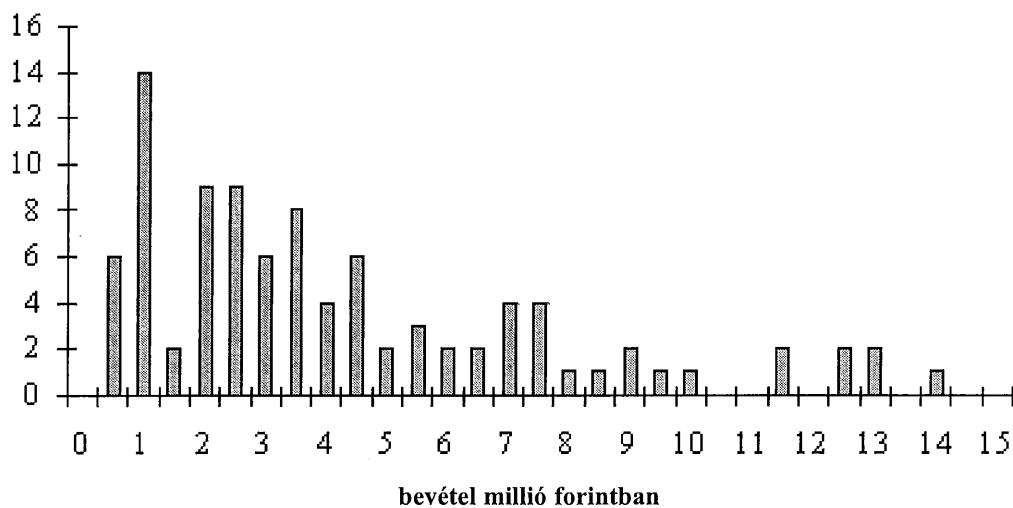

A grafikon nem tartalmazza Pilist, ahol a választói névjegyzékben szereplők száma 3740.

A Déli Egyházkerület egyházközségeinek bevételei az elmúlt tíz évben

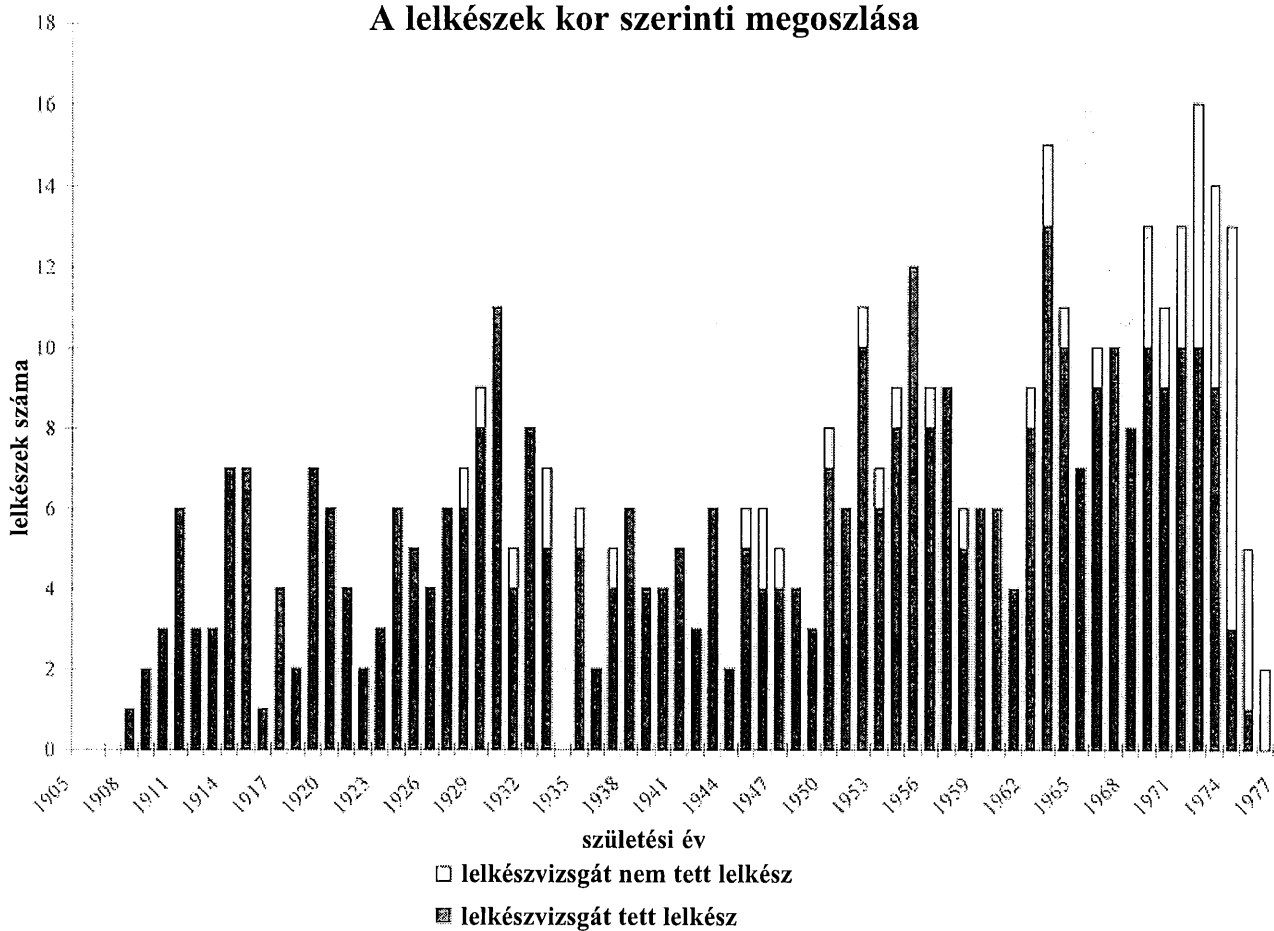

A Déli Egyházkerület egyházközségeinek megoszlása az éves teljes bevétel szerint

A grafikon nem tartalmazza azokat az egyházközségeket, melyek éves bevétele meghaladta a 15 mFt-ot, mert ezeknek a nagy bevételeknek egy része esetleges.

A lelkészek kor szerinti megoszlása

D. DR. HARMATI BÉLA

püspök jelentése:

Tisztelt Egyházkerületi Presbitérium és Közgyűlés!

1. Rendkívüli egyháztörténeti szakaszt lezáró alkalom a mai. Mostani Presbitériumunk és Közgyűlésünk 1995. november 18-án nyerte el mandátumait és a 2000. év általános egyházi választásai után ez év őszén, 2000. október 5-én az 1997. évi törvények szerinti új Presbitérium és Közgyűlés lép hivatalba.

Mai beszámoló jelentésem ezért a legutóbbi hónapok eseményei mellett öt év történéseit öleli föl, sőt az új egyházi rendszer belépése miatt az eddigi tizenhárom szolgálati évemre is vissza kell tekintenem. Az egyháztörténeti távlatokat közel hozva jelentésem mellékletként csatoltam a Déli Egyházkerület, illetve jogelődje, a Bányai Kerület püspökeinek névsorát. Ebben az összefüggésben lehetetlen nem emlékezni püspöki beköszöntő programom azon pontjaira, amelyek prioritásként a megvalósítandó feladatokat sorolták:

1987. október 24:

1./ *spiritualitás, hitbeli megújulás*

„Meggyőződésesem, hogy gyülekezeteinknek újra és újra szükségük van evangélizációra, hitbeli megújulásra. Igehirdetésünknek és tanításunknak olyan evangélikus spirituálisitást kell eredményeznie, amelyiknek érzelmi gazdagsága együtt jár az alaposabb hitbeli és erkölcsi ismeretekkel. Ehhez a feladathoz föl kell nőnie könyvkiadásunknak, egyházi sajtónknak.

Nem szabad megengednünk, hogy elfelejtődjék ma például az a parancs, hogy »Tiszteld atyádat és anyádat!« vagy az, hogy »Ne törj házasságot!« vagy az, hogy »Ne lopj!« és »Ne hazudj!«, de az se »Ne legyen más istened!« vagy »Szenteld meg az ünnepnapot!«

2./ *egyházi egység, a bizalmi légkör megőrzése*

Régi kifejezéssel élve, a *magnus consensus*, a nagy, az általános egyetértés, a gyülekezetek együttműködése a cél. Jelenti az a lelkészek, és nemlelkészek, egyházi vezetők és vezetettek, férfiak és nők, fiatalok és idősek kölcsönös megbecsülését és együttműködését. A *magnus consensus* azután nemcsak tanításbeli, hanem életbeli egységet is jelent, például az egyházon belül hátrányos helyzetben levő szórványlelkészek vagy kántorok nagyobb megbecsülését.

3./ *egyházon belüli felmérés lelki és anyagi téren*

Korábbi felmérésekhez hasonlóan újra szükségünk van arra, hogy megtudjuk, kikre tudunk számítani, mennyi az anyagi erőnk. Éveken keresztül nem mertük bevallani, hogy lelkészhiányban szenvedünk vagy azt, hogy mennyi felesleges épületünk van. A jelenlegi gazdasági helyzetben a társadalmunkban folyó fölmérések és reális tervezések mintájára egyházunknak is el kell végeznie a mai helyzetre vonatkozó fölmérést.

4./ *szervezeti reformok*

Az előzőkből következik, hogy szüksége van bizonyos szervezeti reformokra egyházunknak. Akadnak egyházunkban néhányan, akik ezt a kérdést, a szervezeti reformok, a struktúrák kérdését az első helyre teszik. Ezt a véleményt én nem osztom, mert azt vallom, hogy a szervezet, a struktúrák mindig másodlagosak. Először kell a hitbeli megújulás, az egyházi egység. Ezekből nőhetnek ki az új struktúrák és nem fordítva. Egyházunk jelenlegi szervezete, törvényei, berendezkedése és szokásai nem teszik lehetetlenné a spirituális megújulást. Élni kell azokkal a lehetőségekkel, amelyeket megkaptunk és amelyek ott vannak előttünk. Egy új törvényt alkotó zsinat összehívása csak gondos előkészítés után és a *magnus consensus* jegyében lehetséges.

A jövőbeni négyes prioritásról szólva tudjuk, hogy jövőnk Isten kezében van. Benne reménykedünk, amikor áldását és segítségét kérjük munkánkhoz és vallhatjuk, hogy munkánk nem hiábavaló az Úrban.”

Mérjük le együtt, hol állunk ezen feladatok teljesítésében. Nagyon látványos, ha azokat az eredményeket nézzük, amelyek új templomok, gyülekezeti termek, parókiák, iskolák és szeretetintézmények létesítésében jelentkeztek az elmúlt évtizedben. Mellékletben megtalálható ez az összefoglalás és érdemes áttekinteni és a gyülekezetek neve, a falak mögött meglátni a híveket.

Emlékezzünk itt a közgyűlésen korábbi jelentéseim gondolataival:

1995. november 18:

„...Hogyan is kezdődött? A magyarországi nagy sorsforduló, a rendszerváltoztatás adta egyházi életünk megújulása kereteit. 1989. június 26-án megszűnt az Állami Egyházügyi Hivatal, mégpedig jogutód nélkül. 1989. október 22-én a Lutheránus Világszövetség elnökével, Hanselmann bajor püspökkel együtt álltunk meg Ordass püspök és Káldy püspök sírjánál a Budapest-Farkasréti temetőben. A kerületi közgyűlés és a mostani presbitérium megválasztása 1989. november 10-én történt. Természetesen sorolhatnánk még más egyházi eseményeket is, így például az első rehabilitációt, Scholz László volt Budapest-zuglói lelkészét 1988. május 8-án vagy Ordass püspökre történő első nyilvános megemlékezésünket 1988. augusztus 14-én, halála tíz éves évfordulóján a Budapest-Deák téri templomban. Közben pedig jöttek a menekültek, Erdélyből elsősorban és az NDK magyarországi útra jött polgárai sem kívántak visszatérni hazájukba.

Micsoda távlatok! Ki gondolhatta volna még 1986-ban vagy akár 1987-ben, hogy összeomlik az ún. második világ és eltűnik a szocialista világrend és kimennek országunkból a szovjet csapatok! Ki mert volna akkor arra gondolni, hogy az 1948-ban államosított iskoláink közül sok visszakerül az egyház kezébe és nulláról indulva mára 29 oktatási-nevelési intézményünk lehet, közöttük kilenc gimnázium!”

1996. november 15:

„Magyar, ne veszed a magyart! Vigyázz jövődöbéli megmaradásodon! Hitesd el magaddal, hogy kevesen vannak emberek között jóakaróid. Akár lutherista, akár pápista, akár kálvinista légy, csakhogy magyar vagy, ezért egyenlő sorsod, egyenlő jobbágyi állapotod léssen. Legyen tudva néked és emlékezzél erre.

Az Úrnak 1676. esztendejében Tolnai Mihály kolozsvári prédikátor »Vitézek tüköre« c. művében vetette papirosra ezeket a sorokat. Kurucok és labancok küzdelmei között, a három vagy még több részre szakadt országunk múltját, jelenét és jövőjét elemezte a prédikátor nagyságos Thököly Imre vezérlő fejedelem uralkodása idején. Halljuk ki szavaiból a mának szóló figyelmeztetést: »Magyar (evangélikus testvér), ne veszed a magyart (evangélikus testvért)! – azaz ne törj testvéred ellen, hanem vigyázz jövendőbeli megmaradásodon!«

Szóljon ez elsősorban a zsinat tagjainak, mert a legutóbbi hónapokban fölerősödtek azok a jelek, amelyek arra engednek következtetni, hogy egyházunk még nem érett minden tekintetben a demokratikus elveken nyugvó tárgyalási formák elsajátítására. Látványos és kevésbé látványos viaskodások, megfutamodások, a zsinat egészének és az egyházi elnökségnek, mint testületnek a megkérdőjelezése történt meg ún. »keresztyén igazság«, illetve találóbb megjelöléssel »keresztyén főigazság« formájában.»

1997. november 21:

„Ebben az esztendőben Melanchthon Fülöpre emlékezünk, aki 500 éve született (1497. február 16.). Emlékét október 30. óta szobor őrzi Teológiánk bejárata előtt. Iskoláinkat újraalapító egyházunk számára ma különösen is fontos, hogy Melanchthon személyén és működésén keresztül közelebről is megismerjük a reformációnak éppen a közoktatás, a tudományok és művészetek szeretete iránt érzett elkötelezését.

Az emlékezés fölveti a kérdést, mennyire vagyunk hajlandók mi, emlékezők, magunk is tanulni? Mennyire vagyunk képesek esetleg évtizedes hagyományokat is felcserélni jobb módszerek bevezetésével? A tanulás önvizsgálatot is jelent, amikor az ember ellenőrzi a maga tudását, képességeit, teljesítményét, eredményeit és kudarcait. Vajon mennyire hajlandók az egyház, a gyülekezetek, a hívek és a lelkészek valóban *tanulni* az Isten igéjét? Tudja-e a gyülekezetek presbitériuma vagy a magasabb egyházkormányzási testületek presbitériuma és közgyűlése és a zsinat a maguk szolgálati ideje alatt tanulni és »megtanulni« az egyház életét?»

1998. április 24:

„A régi legenda szerint kereszt jelent meg Konstantinusz császár előtt, »In hoc signo vinces« – »E jelben győzni fogsz!« Következtek azután a kereszt jegyében megélt, megharcolt és sokszor e jelre szégyent is hozó évszázadok.

J. W. Goethe Faustjában a kincstárnok, aki éppen átélte a papírpénz születését, így szól a császárhoz: »E jelben íme mindenki boldog lesz!« A korábban mindenképp felett szentnek tartott ostya helyett megjelent a »szent« pénzérme! Korunkra jellemző módon úgy lépünk át a kétezredik éven, hogy ez utóbbi vált az emberiség vezető jelképévé.

Egyházi életet szervezni, gyülekezeti alkalmakat készíteni, új adminisztrációs rendet fabrikálni, mindezt a kereszt jelenében tesszük. Hányszor cseréljük át mégis reményességünket egyházban és egyházon kívül a spirituálisból a materiálisba, amikor azt gondoljuk, hogy még az egyházban is mindent a pénz irányít! Isteni küldetésben élni azt jelenti, hogy a kereszt hatalmát, Krisztus emberi érdemszerző, azért megfizető emberi cselekedetek nélküli szeretetáldozatát hirdetjük. *Harcolni kell a krisztusi jelképek győzelméért a materiálisak felett az egyházban is!* Ez a harc nem rajtunk kívül, a társa-

dalomban, a »Zeitgeist«, a »Korszellem« ereje ellen folyik, hanem *ez a küzdelem a lelkünk mélyén, a mentalitásunkban, a zsigereinkben dúl!* Különösen is jelentős ennek hangsúlyozása, amikor az előző évekhez viszonyítva egyházunknak jóval kevesebb az anyagi ereje és nőnek a problémáink.»

1998. november 17:

„Franciaországból származik Émile de Girardi (1806-1881) találó mondása: »Gouverner c est prévoir!« azaz »Kormányozni annyit jelent, mint előrelátni!« Egyházunk felét, a Déli Egyházkerületet kormányzó Presbitérium és Közgyűlés számára ennek a mondásnak az értelmében ma az a kérdés, vajon az évszázad és évezred végén, óriási átélte változások után, amikor szinte egy csapásra léptünk át egyik társadalmi rendből a másikba, a szocializmusból a kapitalizmusba és tegyük hozzá hálaadással, mindezt a változást háború és vérontás nélkül élhette át hazánk, *vajon mennyire tudunk bölcs előrelátással megfelelő döntéseket hozni.* Lehet úgy is fogalmaznom, *vajon milyen vízióink, milyen álmaink vannak hazánk és benne az egyház jövőjéről.*

Az elmúlt időszakban sajnos nem csökkent a feszültség, ami egyházunkban a legutóbbi tíz évben kialakult. Gyülekezetek és egyházmegyék, kisebb és nagyobb csoportok, egyházunk egésze keresik a választ arra a kérdésre, mi a jelen körülmények között az egyházi munkában a prioritás, mi a legfontosabb feladat, mit kell megújítanunk, mit kell változtatnunk és milyen egyházi keretek illenek az új idők új feladataihoz.»

1999. április 27:

„Néhány héttel ezelőtt jelent meg Tomka Miklós magyar katolikus professzor és az osztrák szakember, Paul M. Zulehner kiadásában a »Religion in den Reformländern Ost/Mittel/Europas – Gott nach dem Kommunismus« című könyv (Schwabenverlag, Ostfildern, 1999) – »Vallás Kelet/Közép/Európa reformországaiiban – Isten a kommunizmus után«. Ebben az 1998-ból származó adatok szerint a hazánkra vonatkozó vallási tényeket így foglalják össze: katolikus és görögkatolikus a népesség 43%-a, protestáns 15%, egyéb vallás 2%, összesen 60%. Felekezetnélküli 40%, ebből ugyan 29% megkeresztelt, de nem tartja a vallását. 7% keresztleletlen, 1% megkeresztelt, de kilépett az egyházból, 3%-ról pedig nincs adat. A népesség ezen reprezentatív száma datairól lehet vitatkozni, esetleg néhány százalék változás lehetséges. A lényeg viszont az, hogy az egykor keresztyénnek mondott Magyarország 40-50%-ban missziói terület!«

1999. november 12:

„Isten iránti hálaadásra készítő nagyszerű egyháztörténeti esemény az, amire mai ülésünkön először is emlékezünk. 1999. október 31-én Augsburg városában, ahol 1530-ban az evangélikusok benyújtották az Ágostai Hitvallást az evangélikus egyházak és a római katolikus egyház képviselői aláírták a megigazulás hittétele tárgyában azt a Közös Nyilatkozatot, amely ünnepélyesen kijelenti, hogy visszavonásra kerülnek a két egyház közötti XVI. századi kölcsönös elmarasztalások. Hadd idézzem a legjellegzetesebb mondatokat: »A Lutheránus Világsovétség és a Katolikus Egyház együtt jelenti ki a következőket: Az evangélikus egyházak tanítása,

amint ebben a Közös Nyilatkozatban kifejezésre jutott, nem esik a Trentói Zsinat elítélő határozatai alá. Az evangélikus hitvallások elítélő nyilatkozatai nem illeik a Római Katolikus Egyház tanítását, amint az ebben a Közös Nyilatkozatban kifejezésre jutott. ... Együtt valljuk meg: Egyedül kegyelemből, Krisztus üdvözítő munkájába vetett hit által és nem a mi részünkről meglévő bármely érdem szerint fogad el minket Isten és kapjuk a Szentlelket, aki megújítja szívünket és egyúttal fölkészít és felhív a jó cselekedetekre.«

Micsoda nagyszerű szimbólum, hogy e nyilatkozat aláírására éppen a reformáció emléknapján, október 31-én került sor! A II. Vatikáni Zsinat után (1962-65) most egy újabb lépés történt a római katolikus egyház reformációja és ezzel az ökumené útján, a megbékélés és kiengesztelődés jegyében »római katolikusok« és »wittenbergi katolikusok« között.

Az esemény teológiai értékeléséről, a két egyház közötti dialógus folytatása kérdéseiről még többször fogunk írni, most csak két szempontot emelek ki az aláírás jelentősége összefüggéséből. Az első az a tény, hogy nem volt az elmúlt évtizedekben olyan egyházi esemény, beleértve a pápalátogatások híradásait is, amelyik ennyire közel hozott volna teológiai kérdéseket a szekuláris világhoz a tömegtájékoztató eszközökön keresztül. Az aláírás ténye jeladás volt az egyházak megbékélése, kiengesztelődése területén.”

Milyen érdekes és tanulságos felidézni a Presbitérium és Közgyűlés működése éveinek eseményeit, fényeit és árnyait. Hadd zárjam le az emlékezés fejezetét a köszönet szavával. Hálás vagyok, hogy az elmúlt öt évben a Presbitérium és Közgyűlés tagjai támogattak, sokszor vállalták az egyházon belüli megnemertést is. Különösen is köszönöm Dr. Sólyom Jenő kerületi felügyelő, Káposzta Lajos püspökhelyettes, Sándor Miklósné számvevőszéki elnök, Dr. Gálos Miklós főjegyző, Tamásy Tamás és Andorka Árpád jegyzők és minden presbiter testvér, az Esperesi kar és Egyházmegyei Felügyelői Kar és a Püspöki Hivatal munkatársainak segítségét.

Az együttes munkára emlékezve hadd adjuk át Felügyelő Úrral együtt minden Presbiter Testvérnek az 1999. november 6-8. között Révfülpön rendezett Országos Felügyelői Konferencia anyagát tartalmazó szöveget, „Civil kontroll vagy társszolgálat” címen.

2. A múlt felidézése után forduljunk most a jövő felé. *Országos egyházi választások* kezdődtek ebben az évben és év végéig megújulnak az egyházközségi, az egyházmegyei, az egyházkerületi és országos szint önkormányzati testületei, új presbiterok és tisztségviselők lépnek be a munkába. Különleges strukturális változás, hogy a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület megszervezésével bővült az egyházkerületek száma és változik az országos adminisztráció rendje is. Ezen változások mögött az a fejlődés áll, amit egy évtizeddel ezelőtt, a magyarországi rendszerváltoztatással kezdődött.

Mindannyiunk számára fontos feladatokat jelent az új helyzet, amibe belekerültünk tíz évvel ezelőtt. Egy-egy egyházközségben a vezetés felelősségét vállalóknak, felügyelőknak, lelkészeknek és presbitereknek együtt *kell fölmérni* spirituális és anyagi szempontból, hol áll a gyülekezet, *mik* a teendők és *milyen sorrendben* végezhetők el a feladatok.

Vannak gyülekezetek, ahol egyszerre akarnak mindent megoldani. Évtizedek mulasztásai és nehézségei azonban nem pótolhatók egyszerre. Meg kell határozni, mi a *prioritás*. A teendők nem jelenthetnek versenyhelyzetet a szomszédos gyülekezetekkel.

Tehát, ha a szomszédban iskolát indítottak újra, nem biz-

tos, hogy másutt is azt kell tenni. A kilencvenes évek elején többször találkoztunk olyan jóindulatú ajánlatokkal, tessék visszakérni itt és itt azt a kastélyt, és indítsunk benne evangélikus iskolát. A gond csak ott volt, hogy közelben-távolban nem volt elegendő gyermek. Igaz, hogy iskoláink, főleg középiskoláink mindig területi iskolák, tehát egy-egy régiót szolgálnak, de ma nem tudunk minden korábbi evangélikus iskolát újraindítani.

A lényeges szempont az, hogy *minden gyülekezetnek a maga helyén, a maga körében kell meghatározni a feladatait*. Egyházunk régi alapelve az ún. *gyülekezeti elv*, az egyházközségek önállósága, szabadsága és felelőssége. Ezért nem tudok mit kezdeni az olyan kérdésekkel, amikor egy-egy gyülekezet azzal fordul hozzám, püspök úr, mit csináljunk az új lehetőségek között. Nem tudom és nem is szándékozom „felülről” meghatározni a helyi teendőket. Tanácsolásra természetesen mód van, akadnak minden téren szakembereink, a döntés felelősségét viszont a gyülekezetnek kell vállalnia az egész egyház összefüggésében. Tehát lehetséges, hogy egy-egy gyülekezeti döntésre nemet mond az egyházmegye vagy a kerület vagy az országos egyházi iroda, ha az nem illik bele az országos tervekbe.

Hadd álljon itt előttünk egy ilyen eset, Iklad példája. Ott a gyülekezet vissza akarta igényelni a régi iskola épületét gyülekezeti ház céljára. Az iskolaépület közben azonban átépítésre került, és pedagógusok számára alakítottak ki benne lakásokat. A visszakérés azzal járt volna együtt, hogy hat pedagóguscsaládot kellett volna kitelepíteni más lakásokba. Ezzel a gyülekezet hat családnyi ellenséget szerzett volna. Másrészt az épület átalakításának költségét növelte volna, hogy hat lakásban hat előszobát, konyhát, kamrát, fürdőszobát kellett volna szétbontani egy régi, vizes épületben. Többszöri feszültségekkel teli megbeszélés után a gyülekezetben szavazással döntött el, hogy nem a régi épületet, hanem annak értékét kéri, és abból gyönyörű új gyülekezeti házat építettek.

Meg lehet érteni azokat, akik ragaszkodnak a régi falakhoz, ahová apjuk, anyjuk és maguk is iskolába jártak, amit az ősök építettek. Az érzelmi szempontok azonban nem mindig vezetnek a legjobb megoldáshoz.

Sokszor tapasztaljuk, hogy nemcsak abban az állapotban nehéz egy-egy gyülekezet élete, amikor nincs semmije, hanem az az állapot is jelenthet veszélyeket, feszültségeket, amikor az ingatlanrendezés során hirtelen vagyont kapnak, és megindul a vita arról, hogyan is és mire is használjuk. A gyülekezet felügyelőjének a hagyományok szerint különleges kötelessége a gondnokkal és presbitériummal együtt az egyház anyagi javainak felügyelete. Olyan megoldásokat kell keresni, amelyek a *gyülekezet többségének akaratával* megegyeznek, és beleillenek az *egyházmegyei és országos tervezésbe*.

A józan felméréshez az is hozzátartozik, hogy tudjuk: intézményeket nemcsak elindítani, hanem fenntartani is feladat és felelősség.

A gyülekezeti józan felméréshez tartozik a hívek minél nagyobb csoportjának *rendszeres bevonása* a feladatok tervezésébe és végrehajtásába. Az egyik gyülekezetbe új lelkes került, és az első presbiteri ülésen arra kérte a presbitereket, segítsenek neki a gyülekezet családjainak végiglátogatásában. Az egyik presbiternek erre ez volt a véleménye: „Tisztelendő úr, nem azért választottuk, hogy mi dolgozzunk, hanem hogy maga!” Természetes, hogy ilyen gondolkodásmóddal nem lehet messzire jutni a közös munkában.

Az elkövetkező egyházi választások jó alkalmat adnak ar-

ra, hogy a gyülekezetek elnöksége felmérje, kire lehet számítani a jövőben. Kérem mindnyájukat, gondoljanak arra, hogy a presbitériumokban megfelelő számban legyenek *nők és fiatalok*. Szükség lesz arra is, hogy országosan felmérjük, hányan is vagyunk ma, evangélikusok. Szóba került már országosan, hogy a következő népszámlálásoknál megkérdezhetik majd a vallási hovatartozást is önkéntes alapon. Amíg ez nem történik meg, pontosítani kell egyházi nyilvántartásunkat.

3. *Ökumenikus helyzetünk* néhány újabb eseményét hadd hozzam a közgyűlés elé. A tavalyi Augsburgban történt egyháztörténelmi esemény, a megigazulás kérdésében megfogalmazott Közös Nyilatkozat után gyülekezeti, egyházmegegyei és országos szinten több tájékoztató konferenciára, ökumenikus együttlétre került sor. Ugyanakkor tapasztalhatók a megnemértés, sőt elutasítás jelei is, főképpen református és konzervatív evangélikus részről.

Ezért erősítenünk kell a Lelkészi Munkaközösségek, a Hittudományi Egyetem, az Ökumenikus Tanács és a tömegtájékoztató eszközök lehetőségein keresztül a tájékoztatást.

Újabb fejlemény a hazai ökumenikus kapcsolatok terén, hogy hosszabb előkészítő tárgyalások után készen állnak azok a liturgikus rendek, amelyek kölcsönös megegyezéssel szabályozzák a házasságkötés rendjét vallásilag vegyes párok esetében evangélikus, református és katolikus templomban, mindkét fél lelkésze szolgálatával. A házasságkötési rendet hamarosan nyilvánosságra hozzuk és használatát a három egyház elrendeli.

Örömmel számolhatok be arról is, hogy a Millennium keretében sokfelé kerül sor ökumenikus eseményekre a helyi, területi, országos rendezvények szervezésénél.

Különös jelentőségű egyházunk számára a Bajor Evangélikus Egyházzal való testvéregyházi kapcsolat. 2000. március 24-27. között Laborci Géza zsinati elnökkel együtt részt vettünk Bad Alexandersbadban az egyház zsinatán. Az 1992-ben megkötött testvéregyházi szerződést három év után 1995-ben újítottuk meg öt évre és ennek lejártá után most került sorra az újabb öt évre történő, 2005-ig érvényes hosszabbítás. Az előző évek munkájáról, kapcsolatairól széles összefüggésű beszámolót készített Szirmai Zoltánné külügyi osztályvezetőnk és ez nagy tetszést aratott. A szerződés ünnepélyes aláírására és a kapcsolatok megünneplésére bajor egyházi küldöttség érkezik hozzánk 2000. október 18-22. között.

4. *Kerületi és országos események időpontjai* ismereteseek már most és erre külön felhívom a figyelmet.

Április 8-án, szombaton, a holnapi napon Orosházán a korábban Sopronban megrendezett ünnephez hasonlóan Országos Millenniumi Fórumot rendezünk az Evangélikus Gimnáziumban. Április 15-én, szombaton 11 órakor a Budapest-Farkasréti temetőben és a Farkasréti templomban Sántha Károly énekköltő sárszentlőrinci lelkészre emlékezünk. Április 16-án de. 10 órakor Nagykanizsán új parókiát és délután Szeptetneken új harangot szentelünk. Május 3-7. között a Lutheránus Világszövetség elnöke, Dr. Christian Krause német püspök lesz a vendégünk. Május 18-19-én tartjuk az Országos Presbitérium és Közgyűlés ülését. Július 4-11. között kerül sor Lapuában, Finnországban a hagyományos Magyar-Finn-Észt Egyházi Konferencia következő ülésére. Erre népes magyar küldöttség utazik Szebik püspök úr vezetésével. Szeptember 23-án, szombaton délután 15 órakor lesz az új Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökének és felügyelőjének beiktatása Győrben az Öregtemp-

lomban. Október 5-én, csütörtökön tartjuk a Déli Kerület új Presbitériuma és Közgyűlése alakuló ülését az új tisztségviselők beiktatásával. Végül az egyházi választások befejezéséért december 15-16-án lesz az új Országos Presbitérium és Közgyűlés alakuló ülése.

5. Végül néhány vonatkozásban vissza kell térnünk a legutóbbi zsinati ülés 2000. március 31-én történt eseményeire. A területrendezés kérdésében újra napirendre került az egyházkerületek beosztása és a zsinat meglepetésszerűen ismételtlen úgy javasolta megoldani a problémát, hogy nem a legnagyobb tervezett Nyugati (Dunántúli) Kerületből csatolta el az Északi Kerületbe a Fejér-Komáromi Egyházmegyét, hanem a két kicsi egyházkerületet az előző zsinati döntésekkel ellentétben újra „átfaragta” és most a Déli Kerületből a Dél-Pesti Egyházmegyét kívánta az Északi Egyházkerülethez csatolni.

Ezen tervrezt szerint most az egyházkerületek „arányosítása” a következő: Nyugati (Dunántúli) Kerület: 114 egyházközség; Északi Kerület: 78 egyházközség; Déli Kerület: 64 egyházközség.

Sajnálatos, hogy a zsinat képtelen megoldani a kérdést és minden józan belátás nélkül egy óriási, egy közepes és egy mini kerületet tudott alkotni. Az egyetlen kielégítő megoldás, Fejér-Komárom Északhoz csatolása újra és újra megbukik a Nyugati Kerület és támogatói makacs, testvérietlen és feszültségeket okozó magatartásán. Nem nehéz belátni, hogy Fejér-Komárom elcsatolása után még mindig Nyugat maradna a legnagyobb 94 egyházközséggel, a 84 egyházközségű Észak és a 78 egyházközségű Dél mellett.

A zsinat döntése március 31-én nemcsak tartalmilag, hanem formailag is furcsa volt. Ugyanis a szükséges kétharmados többség a szavazásban nem volt meg. A zsinati gazda jelentése szerint 73 zsinati tag volt jelen és a Zsinati Ügyrend 38.§. (1) pontja szerint „a határozatképes zsinati ülésen jelenlevő zsinati tagok legalább kétharmadának, de legalább az összes zsinati tag több, mint felének „igen” szavazata szükséges.” Bár a jelenlevő zsinati tagok kétharmadának „igen” szavazata nem volt meg, a zsinat elnöksége mégis az átszatolást hirdette ki eredménynek. Ez ellen a Déli Kerület elnöksége azonnal tiltakozott. A tiltakozást az illetékes zsinati bizottság azzal utasította el, hogy két üres szavazólap érkezett és az 1997. évi VII. törvény 7.§. szerint „a szavazatok összehámlálásánál az érvénytelen szavazatokat figyelmen kívül kell hagyni.” Az érvénytelen szavazatok figyelmen kívül hagyása viszont nem jelenti, hogy ezek módosítják az ülésen jelenlevő zsinati tagok számát, hiszen 73 szavazólap érkezett és ennek a létszámnak a kétharmadát kell számítani, ami egy szavazattal kevesebb volt.

Fentiek alapján a zsinat eljárása ellen javaslom a törvényességi óvás bejelentését. Javaslom továbbá, hogy a Presbitérium és a Közgyűlés az eredményt ne fogadja el. Mellékelek egy levéltervezetet az országos egyházi ügyészhez, az 1997. IV. 148.§. alapján és javaslom, hogy forduljunk beadvánnyal az Országos Presbitériumhoz és Közgyűléshez, mint egyházunk legfőbb vezető testületeihez.

6. Amikor munkánkat öt év után, mint Kerületi Presbitérium és Közgyűlés befejezzük, kérem mindnyájukat, hogy a problémák és nehézségek ellenére azokra az eredményekre és áldásokra tekintsünk, amelyeket Urunktól kaptunk az elmúlt időszakban.

A mi Urunknak Jézus Krisztusnak kegyelme, az Isten szeretete és a Szentlélek közössége maradjon mindnyájunkkal! Ámen.

ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET

Presbitériumi ülés 2000. április 12-én

D. SZEBIK IMRE püspök jelentése:

Ezredfordulón terjesztem jelentésemet a közgyűlés magas szintű testülete elé. E korszakforduló a változások és az átmenettel járó feszültségek sorát is reménység szerint lezárja. Mindig megmarad azonban a kérdés, mi az időszerű teológiai üzenet, amely a ma emberének kérdéseire választ ad, ami az Egyház Urának akarata teremtett világával és egyházával.

1.

A teremtés jó rendjét világnézetre való tekintet nélkül örök érvényű törvénynek kell elismernünk. Megszegése nem marad következmények nélkül.

a/ A közelben és távolban ismétlődő háborúk jelzik, hogy a pusztítás sokkal nagyobb, mint a várt eredmény. Az a törekvés a teológusok körében, amely a *justum bellum*, az igazságos háború gondolatát veti föl, s bizonyos esetekben alkalmazni kívánja, elfogadhatatlan. A háború, a pusztítás mindig a bűn következményeként értelmezhető. A bűn pedig gyalázatára van a népeknek, de az igazság felemeli a nemzetet.

b/ Téves nézet – bár sokan vallják: A növekvő jólét megold minden kérdést, s elcsitít minden társadalmi feszültséget. E remélt jólét jegyében zajlik a gazdaság termelékenységének javítása, s hoz magával természeti katasztrófát, mint legutóbb a Tisza folyó hal- és növényállományának kipusztulása.

c/ Hazánk népességének állandó fogyása két okra vezethető vissza. Az egyik a magzatelhajtás lehetőségének könnyed biztosítása (1999-ben 65 ezer), a lakosság-fogyás 1999-ben 48 ezer volt. A másik: az élet továbbadása etikai értékének alábecsülése az anyagi boldogulás és a kényelmes élet elképzelésével szemben. Ez utóbbi legalább olyan mértékben idézi elő a populáció csökkenését, mint az előbbi. Isten az élet Istene. Minden végrehajtott abortusz véték az 5. parancsolat isteni szándékával szemben. Ide tartozik az a szabadelvű álláspont is, amely az egyneműek együttélését quasi házassági rangra kívánja emelni. Egyneműek közösségéből még élet nem született. Hajlamaik a Teremtő szándékával ellentétes negatív értékű indítatások. Gyógyításra szorulnak, de nem reklámozásra.

d/ Végül a géntechnika által kínált lehetőség bevezetésének esélyét következetesen végig kell gondolnunk. A klónozás olyan mértékű beavatkozás Isten teremtő rendjébe, amely ugyan gyógyítás céljaira megengedhető lehet, de az élet továbbplántálását nem válthatja ki, s két egymást szerező ember felelős közösségét, nevelő megbízatását nem helyettesítheti. Meglepő, hogy nem keresztény tudósok, bioetikusok egész nagy tábora a postmodern kor által felvetett kérdésekben a bibliai alapelvek figyelembevételével artikulálja álláspontját. Gondolattartományának mélyrétegeiből feltörnek a hittanórán elrejtett kincsek etikai értékei.

E néhány példa is jelzi kiindulópontunk helyességét: A teremtés jó rendjét örök érvényűnek kell tekintenünk. Megszegése tönkreteszi világunkat.

2.

A megváltás szükségességét és fontosságát újra tudatosítanunk kell. A szekularizált ember önmagát jónak tartja, legfeljebb apró változásokat vél szükségesnek saját emberi természetére, tulajdonságai korrigálására.

Ezzel szemben a keresztény teológia szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy az ember és természete megromlott. Elszakadt Istentől, s ezt az állapotot Isten a Krisztus személyében történt megváltással kívánja megváltoztatni. Szépen mutatja ezt kifejezésre az az örmény kereszt, amelynek öt jele nete összefoglalja a megváltás eseménysorozatát: Jézus jeruzsálemi bevonulása a színhelyre, az utolsó vacsora, a keresztre feszítés, Jézus pokolra szállása és megváltó halálának érvénye az előtte élőkért, Jézus feltámadása.

Isteni eseménysor, az Atya megváltó szándékának örök érvényű kifejezése. A megváltás szükségességét és fontosságát indokolja az a bibliai kijelentés is, amelynek értelmében e világot s mindnyájunkat Isten egy napon kérdőre vonja. Az ítélet napján pedig egyedül Krisztusért nyerhetünk felmentő ítéletet. Meglepő módon ez az aspektus a megigazulásról szóló közös nyilatkozatból is kimaradt. Günther Bornham: „A valóságban a kereszt arról beszél, hogy Isten a megfeszített mellett tett hitvallást, mellé állt, és benne amellé a világ mellé, amely Őt elvetette.

Isten az embert, aki szabadulni akar tőle, nem hagyta magára, aki el akarta hagyni, de Ő nem engedi el, és a szegény és megalázás helyét a megdicsőülés, a közelség és a szeretet helyévé változtatta. Az ellenséges világgal és Istennel való megbékélés halálának értelme.”

Mindez azonban jelzi, hogy az ember elesettsége ellenére van kiút a bűnből, van megváltás az örök életre. Ezzel nemet mondunk a földi paradicsom vagy evilági Kánaán irodalmi illúziójára is.

3.

A Szentlélek munkája gyümölcséről válik ismertté. – Gyakran hangoztatjuk: a Szentlélek korszakában élünk. Hiszem és vallom ezt, mert egyedül a Szentlélek teremt hitet, egyházat, új életet. Napjaink szaporodó szektái, családtól elidegenítő, agy mosást végző vallásos csoportok szaporodása jelzi a történelmi egyházak lelkipálos munkájának hiátusát és a társadalom elesettjei számának növekedését, akik csak szélsőséges hittudat kialakításával, olykor mesterségesen felszított hitelmények sorozatával tudják a felgyorsult élet gyakran sebet ütő eseményeit elhordozni, és feldolgozni. Úgy vélem, mindez inkább a pszichés ráhatás munkája, mint a Lélek gyümölcse. A Szentlélek az ígén, imádságon, szentségeken, testvéri beszélgetéseken keresztül munkálkodik. Jó gyümölcsei pedig Gal. 5,22 értelmében: szeretet, öröm, békesség, türelem, szívfesség, jóság, hűség, szelídség,

önmegtartóztatás. Ezen gyümölcsök jó íze, zamata éltet, derűs kereszténységet érlel, épít közösséget. El kell gondoloznunk azon, hogy egyházunkon belüli különböző nézeteiket, egyházpolitikai irányzatokat képviselő csoportok mindig építenek s nem botránkoztatnak? Építenek és nem rombolnak? Téves az a nézet, amely úgy véli, a nyilvánosság gyógyít. A nyilvánosság még mélyebb sebet üt, Isten tudja gyógyítani a sebeket. Miért nehezítjük Isten dolgait? Téves az a látás is, mely szerint ütköztetni kell a különböző véleményeket. Nem inkább közös álláspont kialakítására kellene törekednünk ütközés nélkül?

Új Agendánk készülöben. Hiszem, hogy Isten Szentleke munkálja közös fáradozásunkat. Itt is megoszlanak a vélemények. Ez a természetes. Őszintén meg kell fogalmaznunk, nyíltan artikulálnunk a magunk álláspontját. Nem akarjuk oktrojálni lelkésztestvéreinkre kötelező érvénnyel a liturgiát, hanem magunkénak elfogadva örvendező szívvel szabad vállalunk, azonosulva értékeivel. Ezért tartjuk virágvasárnap több gyülekezetben a bemutatót.

A Lélek gyümölcse a hitből fakadó segítőkészség, a diakónia a gyülekezetben és intézményeinkben. Adósai vagyunk a rászorulóknak a gondoskodó szeretettel az ár- és belvív károsultjaival szemben. Egyházunk egyházkerületi gyűjtést rendel el a bajbajutottak megsegítésére, ugyanakkor 5 millió Forintot az Ökumenikus Szeretetszolgálat juttat a Tisza jobb partján élő elesetteknek.

A Lélek bátorságával vállaltuk iskolahálózatunk felállítását, remélve, hogy elegendő tanár és lelkész szolgálhat majd középiskoláinkban, kollégiumainkban, óvodáinkban és általános iskoláinkban. Ebben a sorban a miskolci Kossuth Lajos gimnázium átvétele 2001. július 1-től új szint és gazdagságot jelenthet. A tárgyalások megkezdődtek.

A Lélek gyümölcsei közé tartozik az összetartozás, az egység Lelkének munkája. Ahol széthúzás, meg nem értés van, ott a Gonosz dolgozik. Áldást ott remélhetünk, ahol az egyetértés Lelke lakik a 133. Zsoltár értelmében.

A Millennium esztendejében járunk. – Sopronban regionális emléknapot tartottunk a környék evangélikusságának részvételével. További hasonló rendezvények lesznek Lovászpatonán és az ország Észak-keleti részén.

Az ezer éves kereszténység és államiság egyszerre veti fel magyarságunk helyes értelmezését és keresztény szolgálataink mai tartalmát. Míg a múlt sérelmein épülő magyarkodás sokak szemében ellenszenves, de mai kérdéseinkkel őszintén szembenéző felelős nemzettudat jövőt épít a gyermekvállalásban, a határainkon túl élő magyarok felkarolásában. Mindez egyházunk szolgálatán keresztül is történik az ighirdetésben és a kapcsolatok építésében. Ennek kiváló alkalma volt „Az egyház és magyarság” konferencia Esztergomban ez év januárjában.

Zsinatunk legutóbbi, március 31-én tartott ülésén az újonnan formálódó Északi Egyházkerülethez csatolta a Dél-Pest Megyei Egyházmegyét. Ezzel gyülekezeteinek száma: 78 lett, a lelkészi állások száma 84, a gyülekezeti lélekszám pedig 72.544.

A római katolikus püspöki karral történt *megállapodás az ökumenikus esküvői liturgiáról*. Ennek jelentősége az evangélikus egyházban a legnagyobb, mivel nálunk van a legtöbb vegyes házasság. Örülünk, hogy létrejött hosszú évek fáradozása után – bizonyára Augsburg 1999 hatására – a három egyházzal ez a közös istentiszteleti rend házasságkötés alkalmával. Nem oldott meg minden kérdést, de mérföldkőnek számít a megállapodás, ahonnan újra lehet továbblépni. Ellenzői nem érzik a Lélek fuvallatát, pedig a szél fúj, fűvását lehet hallani, és érzékelni.

Gyülekezeteink helyzete az országos népesség-csökkenés következtében negatív képet mutat a keresztelesek és temetések tükrében. Keresztelés volt 1306, temetés 2220, az esküvők száma pedig 552 (1998: 538, 1995: 594). Ez csökkenést mutat éppúgy, mint a konfirmandusok esetében is.

A tényleges részvétel istentiszteleteinken, bibliaóráinkon azonban nem mutat negatív tendenciát. Sok függ a lelkész személyétől, aktív szolgálata új arcokat hoz az alkalmakra. Rendszeresen nő az úrvacsorázók száma: 104.856. A lelkipásztori látogatások száma is igen alacsony: 17.829 (1995: 25.019). E szolgálat végzése nélkül új gyülekezeti tagokat aligha érünk el, a régieket is könnyen elveszíthetjük.

Ez az esztendő a választások éve. Körültekintő, jó munkatársi gárda ki- és megválasztása hat évre meghatározó lehet a gyülekezeti, egyházmegyei munkában.

Híveink adakozása:

Egyházfenntartó járulékok: 80.835.724.- Persely: 46.836.833.- Adomány: 31.866.276.-
Alapítványi adomány: 144.081.303.- Ft. + 6.280.- DM.

Felnőtt egyháztagra kivetítve:

egyházfenntartás: 1.266,20 Ft/év/fő adomány: 500.- Ft/év/fő

persely : 733,70 „ alapítványra: 2.256,90 „

Együttesen: 4.756,80 Ft/év/fő

Az egy főre eső összeg havonta kevesebb, mint 400 Ft/fő..

A mellékletben megtalálható a 10 év alatt felszentelt lelkészek névsora, összesen: 92 testvér, és egyéb szolgálataim, tehát a 10 év alatt létrehozott intézmények, felszentelt templomok, gyülekezeti házak és paróchiák névsora, valamint az elvégzett szolgálatok itthon és külföldön.

Istennek legyen hála, hogy 1990. március 17-e óta a szolgálataira méltatott az ez év október 15-ig fennálló Északi Egyházkerületünkben. Köszönöm minden kedves Szolgatársamnak, a püspöki hivatal dolgozóinak, esperes és felügyelő testvéreknek valamint az Országos Elnökség tagjainak az elvégzett munkát, mely nélkül hiába erőlködtem volna egyedül vagy felügyelő társammal, Farkasházi Ferenc testvéremmel. Köszönök minden meleg kézfogást, bizalmat árasztó tekintetet, baráti vendéglátást, szükséges segítőkészséget, megannyi megtisztelő meghívást, emlékezetes beszélgetést, építő jó tanácsot, együtt töltött derűs órát, tíz év feledhetetlen eseményeit.

Egy korszak lezárul hazai egyházunk történetében. Az utolsó tíz év, benne az építkezés adta nagy lehetőségek ideje volt. Lelkileg, szellemileg és téglafalakkal is. Isten nem ítélet, hanem kegyelem alatt hordozta egyházunkat. Mint

ahogy mindig egyszerre megítéli bűneinket, és megkegyelmez övéinek.

Így állított a szolgálatba soha nem látott mértékben ifjakat kerületünkben is. Így engedte, hogy korábban az egyháztól távol élők közel kerüljenek Őhöz és a szolgálathoz is. Renovált templomok szépsége s új templomok hosszú sora, iskoláink és intézményeink tucatja mind-mind új otthont ad a keresztény hitről való tanúságtételnek és hitben való nevelésnek. Kegyelmének megannyi jele. Legyen áldott érte Isten!

Új korszak kezdődik a három egyházkerület létrejöttével magyarhoni lutherániánkban. Engedje Urunk, hogy szolgálja e három lelki-szellemi egység Isten országa növekedését,

evangéliuma terjedését és sokak üdvösségét. Nyugodjék meg áldása az újonnan alakuló Nyugati (Dunántúli), a Déli és Északi Egyházkerületek életén és szolgálatán a 21. században.

Ef. 3,20: „Aki pedig mindent megtehet sokkal bőségesebben, mint ahogy mi kérjük vagy gondoljuk, a bennünk munkálkodó erő szerint: azé a dicsőség az egyházban Krisztus Jézus által nemzedékről nemzedékre, örökkön-örökké. Ámen.”

Megköszönve bizalmukat kérem a 48 éve fennálló Északi Egyházkerület közgyűlése előtt felolvasott utolsó püspöki jelentésem szíves elfogadását.

ORSZÁGOS EGYHÁZ

Presbitériumi ülés 2000. május 19-én

Dr. FRENKL RÓBERT
országos felügyelő jelentése:

Igen Tisztelt Országos Közgyűlés! Kedves Testvéreim!

Sajátos feladatot kell teljesítsen ez a jelentés. Az elmúlt félév, a decemberi közgyűlés óta eltelt időszakra szóló beszámoló mellett, előtt értékelni szükséges a mögöttünk lévő nyolc esztendő, funkcionális értelemben a rendszerváltozás óta eltelt időszakot. A munkáját most befejező Országos Presbitérium és Közgyűlés 1992-ben lett megválasztva, mandátumát a Zsinat 2000-ig meghosszabbította, tekintettel a 2001-ben induló új struktúrára, mellyel teljessé válik az 1991-ben összehívott rendszerváltó zsinati munka. A Magyarországi Evangélikus Egyház új törvénykönyvvel és új szervezettel vághat neki a 2001. esztendővel kezdődő új korszaknak, megteremtődtek a keretei – hosszú távon – a tartalmi megújulásnak.

A kilencvenes évek egyházi történései részben tükrözik az átalakuló társadalom jellemzőit, részben csak erre a közösségre vonatkozathatók a tapasztalatok.

Azért a kellően nem becsülhető értékért, amit a békés rendszerváltozás, egyfajta kontinuitás jellemez, az egyháznak is meg kellett fizetni az árat. Ráadásul állam és egyház szétválasztása, az egyház hirtelen és teljes függetlensége sajátos kihívást jelentett. Voltak, akik nem tudták ezt a helyzetet feldolgozni, megérteni, hogy el lehet és el kell határolódnia a korábbi korszaktól, konkrét személyekkel és eseményekkel kapcsolatban szükséges az erkölcsi, jogi, politikai rehabilitáció, de ugyanakkor vállalni kell a múltat, az egyházi élet folyamatosságát. Ezt a gondolkodást erősítette, hogy egyházunkban már 1987-ben, a Déli Kerület új elnökségének beiktatásával megkezdődött a rendszerváltozás, amit többek között bizonyító erővel jelez, hogy a Fasori Gimnázium már 1988-ban visszakerült hozzánk és 89 szeptember 2-án, harminchét év után évnnyitót ünnepelhetett.

Szükséges volt bevezetésül ilyen messze visszanyúlnom, mért bár természetesen az 1987-ben megindult folyamat több szakaszra osztható, számos ellentmondással terhes, mégis egyívű történet, mely mai látásunk szerint ezzel a közgyűléssel végződik, hogy átadja a helyét a már az új törvények által felálló decemberi közgyűlésnek, egyházunk legfőbb kormányzati testületének. Ezzel reményeink szerint lezárul az átmenet időszaka és új építkezés veszi kezdetét.

Önmagában az egyházi élet kilencvenes évekbeli eseményei, eredményei – minden gond ellenére – pozitív minősítést adnak a korszakról. Ennek az időszakot lezáró szép bizonyítéka, hogy az egyház képes volt a változtatásra, az új bor számára új tömlő készítésére. Ez végleg értelmetlenné teszi – a történelmi kutatómunkától eltekintve – a múlttal va-

ló aktuálpolitikai foglalkozást. Akik úgy vélték, hogy az egyházban nem volt igazi a változás, nem volt legitim a vezetés, önkény érvényesült, be kell lássák, hogy tévedtek. Ha így lett volna, nem születhettek volna meg az új törvények, nem alakulhatott volna ki az új struktúra, nem mehetnének végbe szabadon, tisztességesen a választások. Az egyház erejét, szeretet mutatja a dunántúli püspökválasztás is. A két kiváló jelölt közül a gyülekezetek azt az Itzész Jánost választották meg püspöknek, aki az elmúlt évtizedben csak szerény feladatot vállalt a közegyházi életben. Vélem éppenséggel nem ez, hanem tehetsége, felkészültsége, az a várakozás döntött mellette, hogy képes lesz programját megvalósítani, a régi-új kerületet a nemes tradícióknak és a mai igényeknek megfelelően vezetni felügyelő társával, a szintén jelentős bizalmat élvező Weltler Jánossal együtt.

Az egyház leckéje, hogy az elmúlt évtized terheinek vállalásához kimagasló érdemeket szerzett Smidéliusz Zoltán esperes és az egyházhoz visszatérő vezető értelmiségi típus megtestesítő felügyelő jelölt Schmidt János számára is megtaláljuk a megfelelő szolgálati pozíciót.

Az egyház évtizedének minősíttem a kilencvenes éveket a sajtóban. Úgy találtam, hogy ez lesz az utókor tárgyilagos véleménye. Csak akik belülről ismerték a korábbi évtizedek egyházát, illetve társadalmát, azok érzékelhetik milyen mértékű a változás, hogy részben éppen az említett kontinuitást is figyelembevéve, a megmaradt személyi állományra, infrastruktúrára, intézmény rendszerre építve, az egyház képes volt élni a megnyílt lehetőségekkel. Nem egyszerű automatizmus volt ez, hanem a lelkeszi kar, a nem lelkes munkatársak, a hívek együttes erőfeszítésének, áldozatos munkájának az eredménye. Új templomok, iskolarendszer, szeretetintézmények, korszerű informatika kiépítésének a kezdete és ami talán a legfontosabb, megújuló gyülekezeti élet jelzi mindezt. Rajtunk múlik, mondtuk egy évtizeddel ezelőtt. Rajtunk múlik. Örülhetünk, hálát adhatunk a Úristennek az eredményekért és rajtunk múlik, mondhatjuk bünbánattal, hogy nem éltünk még jobban a lehetőségekkel.

Amennyire egészséges az egyházban is a pluralizmus, a különböző nézetek, irányzatok létjogosultsága, annyira káros, ha ez megosztottságot eredményez rossz értelemben. Ha nem a befogadó karakter, hanem az elutasítás, netán a kirekesztés dominál. Nem elvtelen megbékélésre, erőltetett egységre van szükség, hanem a sokszínűség elfogadására, annak belátására, hogy senki, egyik csoport sem kizárólagos birtokosa az igazságnak. Minden intézményrendszer erejét, életképességét azon is le lehet mérni, mennyire képes integrálni az intézményrendszer identitásának megfelelő, de akár jelentősen különböző nézeteket és ezek képviselői mennyire tudják elfogadni egymást, mennyire tudnak együtt dolgozni. Reményeink szerint a jövőben előbbre léphetünk ebben a folyamatban.

Hátráltatta a fejlődést a megmaradt túlzott klerikalizmus és hierarchizmus. E téren is jelentős volt a változás, de az úton tovább kell menni. Azért is nehéz lecke ez, mert min-

denütt, az egyházban is megnőtt a hivatásos elem, a lelkészek, a teológiai megalapozottság, a szilárd szakmaiság szerepe, jelentősége. De egyidejűleg megnőtt a civil szféra fontossága. Az egyházban azért is jobban, mint a társadalomban, mert állam és egyház szétválasztása miatt megszűnt a korábbi állami kontroll. Márpedig jó értelemben vett ellenőrzésre mindenkinek szüksége van. Az egyház egészséges működése igényli az erős civil kontrollt, a gyülekezetektől az országos szintig. Nem akarom terhelni a jelentést konkrét példákkal arról, amikor klerikusok nem akarták, nem tudták tudomásul venni a nemlelkész álláspontot adminisztratív, tehát nem teológiai kérdésekben.

A túlzott hierarchizmus is ezzel függ össze, ismét a gyülekezetektől az országos szintig, ha leginkább az első számú vezetőknél szokott is ez vitatott lenni. De ahogy a gyülekezet, a presbitérium hibája elsősorban, ha a lelkész önállóan, netán önkényesen intézkedhet mindenben, úgy a püspök esetleges túlhatalmáért is elsősorban a közeg, környezetük hibáztatható. A vazallus magatartás árt a püspöknek, nem a lojalitás, hanem a szerény színvonalú számítás, megalkuvás kifejezője. Ez is érzékeny kérdés, a vezető joggal igényli a lojalitást, ami viszont olykor testvéri kritikát is jelenthet.

Korábbi jelentéseim tükrözik törekvésemet e téren, nyilván igazságokkal és tévedésekkel egyaránt, de mindig segítő készséggel.

Magam és úgy vélem felügyelő társaim a kerületekben, az egyházmegyéekben, a gyülekezetekben, azon igyekeztünk, hogy segítsük a hivatásos elem munkáját, osztozva a terhekben, a paritást nem az úgynevezett „hatalomban”, a vezetésben, irányításban, hanem elsősorban a szolgálatban igyekezve megvalósítani. Felfogásom szerint a felügyelő testvére, szolgátársa a lelkésznek, elsősorban neki kell alkalmazkodnia, ami azonban megint csak a tehervállaláson túl – végül ez is sajátos teher – ellenvélemény megfogalmazását is kell olykor jelentse. Persze nem ez a jellemző, nem ez a kívánatos, de hozzátartozik az élethez, egyikünk sem csálhatatlan.

A felügyelői szolgálat is megújult a kilencvenes években, feladatommak tartom ennek serkentését, itt még – mint általában a nemlelkész elem reaktiválásában – hosszabb a regenerációs folyamat.

Jelentésem további részében a Zsinattal és röviden néhány munkaággal foglalkozom.

A kilencvenes évek egyháztörténelmének meghatározó eleme volt a Zsinat. Utólag logikusnak látszik, hogy a Zsinat nem csak eredeti, önmagában is jelentős, jogalkotó feladatát látta el, hanem egyfajta egyházpolitikai fórummá is vált. Egyszerűen azért, mert a Zsinat volt az egyetlen legális, ugyanakkor az egyház egészét reprezentáló fórum – ha a reprezentáció soha nem is lehet teljes és pontos –, ahol megnyilvánulhattak a különböző nézetek, felszínre bukkanhattak különböző feszültségek.

Ezért is volt sokszor olyan látszat és nemcsak látszat, hogy nem is annyira a jogalkotásról, hanem az egyházkormányzásról, főként a püspökökről szól a Zsinat, sajátosan vegyítve a lojalitás és az ellenállás elemeit. mindez, ha sok fájdalommal, veszteséggel járt is, életszerű, végső soron tisztességes volt. Lehet belőle tovább építkezni.

De a tanulságokat is le kell vonni. Az új struktúra megindulásával helyre kell kerülnenek a dolgok. A Zsinat legyen valóban Zsinat, amit akkor kell a jövőben összehívni, ha van

jogalkotási, jogharmonizációs feladat. Szeretném egyértelművé tenni, hogy magam igen nagyra értékelem a Zsinat teljesítményét, maradandó, történelmi értékűnek tartom egészében a munkáját.

Röviden néhány munkaágról, vállalva a tömörség miatt is a szubjektivitást, saját munkám nézőpontjából a jelentést.

Kezdve a médiával, az írott és az elektronikus sajtóval. E téren is jelentősnek kell értékelnünk a kilencvenes évek eredményeit, de talán itt érhető leginkább tetten, hogy objektív és szubjektív tényezők miatt elmaradunk lehetőségeinktől. Elsősorban azt kell hiányolnunk és a jövőben ez lenne a legfontosabb prioritás, hogy egyházi sajtónk nem tud áttörni a társadalom irányában. Egyszerűen fogalmazva azt kellene elérni, hogy evangélikus rádió és TV műsorok visszhangot keltsenek a társadalomban, ne csak befelé – ez is igen fontos – szóljanak. Elsősorban a szociáletikai kérdéseknél, de nemcsak ott, lenne szükség erre. Van mire építkeznünk, hisz jelen vagyunk a média csaknem minden ágában, hetilappal, kulturális periodikával, közlönnyel, szakfolyóirattal, missziói és réteg, valamint gyülekezeti, regionális lapokkal, rádiós és TV-s lehetőségekkel.

Tovább kell lépni. Magam kaptam olyan féltréfás baráti kritikát, hogy kettős tudattal írok az Evangélikus Életbe, hiszen olykor a konfliktusokat feltáró cikkek az egyházkormányzás közvetett bírálata is jelentik. Van ebben is igazság. De lényegesebbnek tartom a múltat idéző, a gondokat a szőnyeg alá söprő, a tisztességes tájékoztatást álszent indokokkal elutasító magatartás megszüntetését. Jólesően igazolja ezt a véleményemet a kedvező többségi fogadtatás a gyülekezetben. Az emberek igénylik a tájékoztatást. Hiteltelenné válunk, ha csak a szépről szólunk archaikusan, ha az újságban, akárcsak évtizedekkel ezelőtt, „pozitív” riportok, vezetői fotók találhatók, illetve dominálnak. Ezek is kellene természetesen, megfelelő arányban. Az is igaz persze, hogy az a kívánatos, hogy többen vállalják a kritikus elemzéseket, a publicisztikákat, akár az egészséges vitákat is.

Összegezve minimális igénynek érzem a jelenleg párhuzamosan futó médiaágak hatékonyabb, programszerű kordinálását.

Siker történet, de sok gondnal, feszültséggel is járt az egyházi iskolarendszer újjáépítése. Ebben is – többek között – a szakmai szempontok és a rossz értelemben vett klerikalizmus ütközött néhányszor, egyszerűen azon az alapkérdésen, hogy kié az iskola, illetve mitől egyházi az iskola. Az igényességtől, a minőségtől, a gyerek- és családcentrikuságtól és reményeink szerint attól, hogy képessé válik, esélyt nyújt az Istenbe kapaszkodó, egyedül tőle függő autonóm személyiségek formálására.

Büszkék lehetünk, büszkék vagyunk iskoláinkra és féltőn őröködünk azon, hogy semmilyen egyoldalúság – ami szükség-szerűen színvonalcsökkenéssel jár – ne érvényesülhessen.

Az Oktatási Bizottság egyike volt azoknak a testületeknek, amelyek az elmúlt évtizedben rendszeresen működtek, értékékként őrööm meg, hogy szolgálatom egyik súlypontja ez lehetett. Öröm volt fokozatosan kiépíteni az Országos Iroda Oktatási Osztályát. Ezúton is megköszönöm az elmúlt nyolc esztendő minden munkatársának, – külön is Mihályi Évának – az iskolák vezetőinek és tanárainak az egészséges, a vitákat, érdekütközéseket, olykor országos visszhangot is kiváltó konfliktusokat toleráló, lojális kooperációt.

Iskolarendszerünk továbbfejlesztése, elsősorban talán a továbbképzés, a minőség irányában, többek között a Révfülöpi Oktatási Központ révén, a közeljövő feladata.

Örömmre szolgált, számos áldással járt, hogy az elmúlt két évben rendszeresen, havonta találkoztunk az Országos Egyház missziói munkatársaival. Ezért is érzem jobban, hogy jelentősek a tartalékaink, fokozhatók erőfeszítéseink a legfontosabb területen, a szó legteljesebb értelmében vett missziói munkában.

Szorosan véve nem az én feladatom volt, de többszörös – felsőoktatási, tudományos, hitbéli – kötődésem alapján megtisztelő volt, ha közreműködhettem az Evangélikus Hittudományi Egyetem életében. Voltak nem kívánt terhek is. De a vezetői szolgálathoz tartozik olyan helyzetek megoldása, amelyben nincs már egyértelműen jó döntésre lehetőség.

Örvendetes szeretetintézmény rendszerünk dinamikus fejlődése. Nem vitás, társadalmi hitelességünkhöz hozzátartozik ez a szolgálat. Persze nem az elismertetésért, hanem hitbéli identitásunkból következően, a jézusi példa nyomán végezzük ezt. Ezért is érték, hogy az országos intézmények mellett számos gyülekezet vállalja ezt a szolgálatot, ezt a terhet. Ez azért is lényeges, mert a gyülekezeti intézményekben ölelkezhetnek az intézményi és a gyülekezeti diakónia értékei. Szeretném az utóbbit is hangsúlyozni, azt, hogy senki nem lehet magányos, testi és lelki értelemben elhagyott, segítenünk kell mindazoknak, akiknek erre szükségük van. Tágabb értelemben mindnyájunknak szükségünk van erre a szeretetre, a folyamatra, ha vállaljuk, jelentősen gazdagítja a közösséget.

E területen a munkatársak képzését, továbbképzését, valamint – és ezt orvosként önkritikusan mondom – az intézmények egészségügyi szolgáltató színvonalának a fejlesztését tartom a közeljövő fontos feladatának.

A média, az iskolaügy és a diakóniai munkáról együttesen jegyzem meg, hogy időszerű programként is foglalkozni azaz, hogyan segíthetjük rendszeresen a Kárpát – medencei magyarság, kitüntetetten az evangélikusság életét, megmaradását, milyen erőforrásokat tudunk mozgósítani, hogyan tudunk állami programokban közreműködni.

Néhány szót kell szóljak az egyház gazdálkodásáról. Folyamatosan nőtt – az erőforrások javulásával – a jelentősége. Többször állást foglaltam a gazdálkodás szakszerűsége, jó határfoka és tisztessége mellett, ugyanakkor elismerve, hogy az élet a gazdálkodás reformját is igényli. Jelentős lépés és az egyház kormányzás szándékának egyértelmű bizonyítéka volt, a Gazdasági Bizottság megalakulása, értékes munkája, a jövőt illetően pedig az új korszakot is jelzően a Gazdasági Törvény megalkotása a Zsinaton.

Ugyancsak nem volt közvetlen feladatom a nemzetközi kapcsolatok terén. Megítélésem szerint a pozitívumok voltak a meghatározóak, élükön a bajor kapcsolattal, de számos egyéb vonatkozással. Kiemelem annak távlati jelentőségét, hogy a fiatalok számára nyitott a világ, részei vagyunk a világegyház mozgásának.

Idetartoznak a hazai és nemzetközi ökumenikus kapcsolatok. Úgy látszik, hogy számunkra – és ezt kérdés nélkül, inkább kutató emberként mondom – nem jár identitási zavarral a ökumenizmus őszinte megélése. Ezért is kell türelmesnek lennünk, örülve annak, hogy egyáltalán járható az ökumenizmus útja. Az augsburgi egyezség történelmi jelen-

tőségű a katolicizmussal, ugyanakkor továbbra is – magam így vélem, anélkül, hogy ez rangsort jelentene – a református egyház a testvér egyházunk, a kapcsolatok erősítése minden szinten gazdagíthat minket is.

Az illendő terjedelem kényszere ellenére szeretném elismerésemet kifejezni a Könyvtár, a Levéltár, a Múzeum vezetőinek, munkatársainak, több alkalommal, személyesen is meggyőződve tevékenységük színvonaláról.

A befejezéshez közeledve vissza kell kanyarodnom a bevezetéshez, a korszakváltáshoz. Magam nagy reményeket fűzök, nem is annyira az új szervezethez, hanem az új törvények szellemében végzendő új működési mechanizmusokhoz. Úgy vélem a törvények megteremtették az egészséges egyensúlyt a centralizáció – országos adminisztráció, döntési folyamatok – és a decentralizáció – gyülekezeti elv, egyházmegyei és egyházkerületi szolgálat – között.

Bízom abban, hogy az Országos Iroda meg fog tudni felelni a megnövekedő követelményeknek, jól fogja tudni menedzselni a decentralizált szolgálatot. Itt szeretném megköszönni az Országos Iroda minden munkatársának áldozatos munkáját, tűrő-és teherbíró képességét, egyházszeretetét.

Munkánk minden eredménye a gyülekezeti élet, a gyülekezetek megújulásában nyer igazi tartalmat, remélem ez a folyamat folytatódik.

Nemzetközi konferencián voltam, amikor értesültem a püspökválasztás eredményéről és kérdése nyomán erről tájékoztattam egy Svájcban élő barátunkat. Örömmel fogadta a hírt, ismerve, becsülve az új püspököt, de némi naivitással megkérdezte, hogy ez most új kerületet is jelent-e. Igenlő válaszomra kifejtette, hogy inkább egyszerűsíteniünk kellett volna, nem fejleszteniünk a struktúrát. Kolombusz tojása. Csak éppen így sikerült. Svájci barátom vélekedése – bár nem szorult rá – szememben ismét felmentette a Zsinatot. Utódainkra marad a következő korszakváltás, a struktúra egyszerűsítése, a társadalmi – politikai trendeket is figyelembevevő regionalitás fejlesztése.

Végül engedjék meg, hogy személy szerint is köszönetet mondjak elsősorban Harmati Béla és Szezik Imre püspököknek. Őszinte szívvel mondhatom, hogy a természetes véleménykülönbségekkel együtt is a testvéri, baráti szeretet határozta meg együttműködésünket. A legutóbbi időnkig három tagból állt az elnökség, magam – nem udvariasságból, – nem az alkalom hangulatában – a püspökök tágabban az elnökség munkájában a mérleg pozitív serpenyőjét érzem sokkal súlyosabbnak, meghatározóan a tények tekintetében. Köszönöm a püspökök segítő, megértő szeretetét, hasonló várakozással, indulattal tekintek Ittész János szolgálata elé.

Köszönöm Sólyom Jenő és Farkasházy Ferenc kerületi felügyelők szolgálatát, segítő együttműködését, az utóbbi időben Benczúr László felügyelőhelyettes értékes segítségét. Sólyom Jenő, még mielőtt hivatalosan is elnökségi tag lett, példamutatóan osztozott a terhekben, sokat tett azért, hogy a legmagasabb szinten tartalmat kapjon a nemlelkészek szolgálatának fontossága.

Köszönöm Szemerei Zoltán fáradhatatlan szolgálatát, egyházszeretetét, azt, hogy a maga részéről mindent megtett az Országos Iroda munkája színvonalának emeléséért.

Elnézést kérve azoktól, akiket személy szerint nem említetek, külön köszönöm az Országos Iroda munkatársai közül

Peskó Zsuzsának, Boros Miklósnak és Szóvérfy Endrének, hogy igyekeztek mindenben, mindenkor segíteni.

Tisztelt Országos Közgyűlés! Örömmel jelenthetem, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház megbecsülést élvez az állammal való kapcsolatrendszerében, a társadalom, a közjó szolgálatában. Jók a nemzetközi és a hazai egyházi kapcsolataink, konszolidált a működésünk. Az elmúlt másfél esztendőben csaknem minden egyházmegyébe, számos gyülekezetbe eljutottam, lelkeszi munkaközösségi és egyéb alkalmakon vehettem részt. Tapasztalataim túlnyomórészt kedvezőek. Ma hasonló az üzenet, mint tíz évvel ezelőtt, de már rendelkezünk egy évtized tapasztalataival és ami még fontosabb, egy beérő, teherbíró fiatal felnőtt lelkesz nemzedékkel, akik közül többeket már esperesnek is megválasztottak. Rajtunk múlik. Múzeumba kerülünk-e, mint egy nagymúltú ezeréves intézményrendszer egyik képviselője, vagy élővé tudjuk-e tenni a mai nemzedékek számára az evangélium üzenetét, szavakkal és cselekedetekkel. A feltételek adottak.

Megköszönve a bizalmat, kérem jelentésem elfogadását.

D. DR. HARMATI BÉLA püspök-elnöki jelentése:

Tisztelt Presbitérium, tisztelt Közgyűlés!

1. Egyháztörténeti mérföldkőnél vagyunk! A rendszerváltás utáni időszak évtizedében mai ülésünkön 1992-ben választott Országos Presbitériumunk és Közgyűlésünk tagjaitól búcsúzunk. Egyházunk új struktúrája jegyében kezdi majd meg munkáját 2000. december 15-16-án az újonnan választott Országos Presbitérium és Közgyűlés.

Érdeemes kissé visszalapozni egyházunk élete elmúlt nyolc éve eseményeinek részleteire, mi volt az örömünk, hol és miben jelentkeztek a problémák, mi volt a prioritás. Hadd idézzek fel a múltból a püspöki jelentések tükrében néhány fontos témát:

1992. szeptember 25:

„...*a működés-képes egyház* ... Az ekkleziológia, az egyházzól szóló tanítás mindezt a külső rend kategóriájába sorolja, tehát nem az egyház lényeges ismertetőjelei, az evangélium és a szentségek közé. A külső rend, az egyház működőképessége azonban azt jelenti, hogy ez az a keret, amelyik lehetővé teszi a gyülekezeti szinttől kezdve a »proprium«, az egyház sajátos szolgálata megvalósítását. Szolgáló jellege van tehát az egyházi rendnek, működési és adminisztratív szerveinek ...

... egyházunk megújulásának, az ún. »rendszerváltásnak« egyik jele éppen az volt, hogy minden szinten megtörténtek a tisztségviselők és presbitériumok újraválasztásai. Tehát minden esperest és egyházmegyei felügyelőt, presbitériumot és kerületi vezetőségeket és végül az országos presbitériumot és országos tisztségviselőket is újraválasztottuk.

Hozzá tartozik a testületek működőképességéhez, hogy azokat az elnökségeknek megfelelő időben össze kell hívni. Itt vissza kell emlékeznünk a legutóbbi évtizedek gyakorlataira, amikor évente egy-egy presbitériumi ülés és három évente egyszer egy-egy közgyűlés jelentette az ún. »demokratikus« struktúrát, sokszor előre meghozott határozatokkal vagy a testületek érdemi vitája nélkül. A mostani rendszerváltást 1987. október 24-től számítom az egyházban, amikor öt évvel ezelőtt a déli kerületben a felügyelővel együtt elkezdtük azt a munkát, amelynek eredményeit mára már láthatjuk. Nem adnak okot az elbizakodásra az eredmények, de mindenképpen hálaadásra köteleznek.

Mit jelent a működőképes egyház? Ha a gyülekezetek szintjén kezdjük, akkor elsősorban arra kell gondolnunk, hogy biztosítani kell a lelkeszi szolgálatot, a hitoktatást, a konfirmációt nemcsak a népesebb gyülekezetekben, hanem a szórványokban is. Ennek egyik legnagyobb akadály a lelkeszhiány.

A gyülekezeti szint másik működőképességi kulcskérdése, mennyire tudja bevonni a lelkesz munkájába, az egyház életébe a gyülekezetet a presbitereket, a nemlelkeszi elemet. Szomorú, hogy vannak egyházközösségek, ahol a lelkesz ma is csak 1-2 alkalommal tartja szükségesnek a presbitérium összehívását, a közgyűlések pedig formássággá csökevényesedtek.

A korábbi diktatórikus egyházi vezetés alól fölszabadulva sok gyülekezetünk a »szabadságsokk«, a szabadság hirtelen állapota által kiváltott megrázkódtatás jeleit mutatja. Azaz egyszerre akarnak mindent behozni az elmúlt negyven év után, és ez az állapot elhamarkodott döntéseket eredményez, vagy pedig szinte lebénulva semmit sem tesznek, mert még mindig várják a felülről jövő utasítást...»

1993. április 30:

„*»A bűn mint sorseseemény«* címen jelent meg 1992-ben Tengelyi László budapesti filozófiaprofesszor műve. Szerzője végigkíséri a szabadság és bűnösség gondolatát a modern filozófiában Kanttól Heideggerig, majd a rosszal való számvetés szintjeit és dilemmáit elemzi korunkban. Egyik alapvető megállapítása szerint »a bűn nemcsak tettünk, de sorsunk is.«

Lehetne bibliai alapról is elemezni a könyvet, hiszen ezeknek az összefüggéseknek a mélyén ott húzódnak a kinyilatkoztatás igazságai az emberről és világunkról, most mégis inkább arra szeretnék rámutatni, hogy az ún. modern vagy »poszt-modern« korban alapvetően ugyanaz a kérdés, mint Kantnál vagy a Zsoltárok könyvében: honnan jöttünk, miért volt olyan a múlt, amilyen és a jelenben mi a feladatunk, hol vannak a prioritásaink, ha a jövő irányába nézünk. Vannak korok, amikor ezek a kérdések különösen is összecsomósodnak és egyszerre minden kapaszkodó kiesik a kezünk közül, ha biztos pontot keresünk.

Úgy látom, hogy mai egyházi és társadalmi helyzetünket az a *rosszkezdő* jellemzi, amit nemcsak Szarajevó vagy Szómália szörnyűségei táplálnak, hanem *saját erőtlenségünk és tehetetlenségünk* megtapasztalása. Az áhitott és remélt szabadság, a megnyílt lehetőségek társadalmunk és egyházunk számára még nem tették semmissé a múltból hozott átkozott örökség és a beidegződött vulgármaterializmus vagy feudál-

lis-hierarchikus szokások és gondolkodásmód nyomait. Csatlódások kísérik a jövő felé tartó úton, ... a demokráciát nem tudjuk még és a szabadságot összetévesztjük a »nekem akkor mindent szabad« elvvel és a közjó, a közös érdekek védelmének felelőssége elmarad a korai kapitalizmusra emlékeztető farkas-mentalitás mögött. Kevés az közöttünk, társadalomban és egyházban is, aki szabadulni tudna a »csótlás« adottságától és az egész világ panorámájába tudná elhelyezni a maga személyét, kisebb és nagyobb közösségét, egyházát és nemzetét-országát.

Ebben a helyzetben az a kihívás az egyházak számára, hogy vajon van-e, lesz-e megfelelő képességük, elég erejük, hogy felmutassák azt a Jézus Krisztusról szóló evangéliumot, amelyik megváltoztatja az embert és ezen keresztül a környezetét is. Jaj nekünk, mai egyházaknak, ha engedünk a hatalom, a gazdagság, a társadalmi »mindenlébenkanál« klerikális kísértésének!”

1993. december 3:

„A mai magyar közéletben gyakran halljuk a kifejezést: *keresztény értékek*. A bibliai, ószövetségi és újszövetségi etikai összefüggések együttesére gondolnak az emberek, amikor ezt emlegetik, arra, amit más szóval *keresztény erkölcsnek* nevezünk. A Tízparancsolat igazságai vagy a jézusi tanítások, a szeretet parancsa vagy az apostoli összefoglalás szerint a Lélek gyümölcsei jutnak eszünkbe Galata 5,21 után: »...szeretet, öröm, békesség, türelem, szívésség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás.«

Különösen is sokszor kerül elő ez a fordulat a neveléssel, az iskolák újraindításával és az egyházak társadalmi szerepével kapcsolatban. ... egy fontos mozzanatot emelek ki a kérdésekből: a keresztény értékek, a tolerancia vagy a szeretet sohasem olyan elvont, spirituális morált jelentenek, amelyek ott lebegnek a társadalom materiális-politikai-humánus dimenziói fölött, hanem *az értékek mindig inkarnálódtak, megtestesültek, emberekbe öltöztek értékek formájában jelenhetnek meg és használhatnak valamit*. Ahogyan az Ige testté lett és ádvent idején ennek a megtestesülésnek ígérete hangzik a prófétai igékből, úgy kell a jézusi értékeknek megtestesülnie az egyes tanítványban, keresztényben és a keresztény gyülekezetekben és közösségekben, az egyházban.

Vajon mennyire látszik meg gyülekezeti viszonyainkban, az egyházi közigazgatásban, mint amilyen a presbitériumok élete, a keresztény értékek megtestesülése. Jelentésadáskor, az egyházi élet és az országos egyházi munkaágak területeiről szóló beszámoló kezdődjön önbírálattal és bűnvallással. Bizony *nincs mindig elegendő türelmem és megértésem*, a sokféle feladat és probléma páratlanul megsokasodott sűrűjében *adós marad az ember a szelídséggel is.*”

1994. december 2:

„*Egyházunk spiritualitásának kérdései*”

„Szándékosan nem vesztegetem az időt a fogalom meghatározásával, a félreértések ostromozásával, a különböző jelentési árnyalatok vizsgálatával. Értsük most tárgyalásunk számára a spiritualitást úgy, hogy ez magában foglalja mindazt *az egyházi dimenziót*, ami a szervezeti, adminisztratív

építési-anyagi-mennyiségi kereteken belül található. Így azt az egyházi tevékenységet, munkát, mentalitást, nevelési irányvonalat tekinthetjük spiritualitást elősegítőnek, amelyik *az Isten-ember viszonyból kiindulva határozza meg az ember-ember viszonyt. Az igei, bibliai, jézusi proprium a spiritualitás lényege, amelyik átjárhatja a humánus dimenzióit*. A meditáció, az imádság, az istentisztelet, az ének, a zene, a különböző művészetek mind kifejezői lehetnek annak a spiritualitásnak, amelyiknek ellentéte egy bizonyos összetett, de ideológiailag és gyakorlatban is jelentkező masszív »materialitás«. ... Az egyháztörténelem tanúsága szerint hazánkban többféle spiritualitás, többféle kegyességi irány talált otthonra. ... Jelentős eseménye ebből a szempontból az volt a magyar egyháztörténetnek, hogy egyházunkban a század elején *széles és mély ébredés* bontakozott ki és ez tartást, vigasztalást, megtartó erőt jelentett a gyülekezetek tagjai számára a második világháború, a kitelepítések, a kulákliták, a termelőszövetkezetek erőszakos szervezése és a minket ért egyházüldöző hatások között is.”

1995. május 19:

„*Nagyobb rendet az egyházban!*”

„Sajnos olyan országban, olyan Európában, olyan világban élünk, amelyekben sok helyen szemet szúr és bosszant mindnyájunkat a rendetlenség illetve a megfelelő rend hiánya. ...Jelenleg is kerekken negyven helyi háború dúl a világban. ... Régi intézmények működése és felelőssége kérdőjeleződik meg, például a család, iskola, egyházak, állam, stb. A közlekedési szabályok megszegése, a közbiztonság romlása, az egyes hivataloknak az állampolgárral szemben való viselkedése, a sokszor és sokféle tapasztalt felelőtlenység, a szabadsággal történő visszaélések, a szabadosság mind arra mutat, hogy szükséges a program: *Nagyobb rendet az országban, nagyobb rendet a világban és nagyobb rendet az egyházban is!*”

1995. december 8-9:

„Pluralizmus ma sokak számára a jelszó, legyen ez társadalmi élet, politika, művészet vagy vallásosság. Mintha a korábbi évtizedek egyértelmű egysütemény szocialista-marxista hivatalos világnézete béklyóiból felszabadult, szabadságát mámorosan kihasználó, a lehetőségeket élvező »homo hungaricus« most *mindenből többre* vágyna. Ez nemcsak érdeklődést jelent, éhséget a sokáig elzárt szellemi-tudományos-vallási változatosságok iránt, hanem a mindennapi élet adminisztrációs fejlődésében mindenféle szerveződésből legalább kettő alakul, legyen az ifjúsági szövetség, művészeti akadémia vagy cserkészek országos szervezete.

Hazánk törvényalkotása lehetőséget adott arra, hogy »egyház« néven jelentkezzen be a hatóságoknál nyilvántartásra buddhista vagy mormon közösség ugyanúgy, mint Moon próféta Egyesítő Egyháza, hasonlóan a keresztény magyar történelmi egyházakkal. ... A következő években hazánkban rendezti meg a világvallások európai szervezete októberben egyik konferenciáját, ... az ún. Egyesítő Egyház nemzetközi vezetője, a koreai Moon nem olyan régen hazánkban járt és a Pesti Vigadóban tartott beszédét közölte a

magyar sajtó. Mintha az egzotikus, keleti misztikát vagy többféle vallási hagyományokból összekotyvasztott tanokat jobban el lehetne adni a vallási kínálat piacán, mint a régit és a hazait! Kicsit benne vagyunk a mai magyar társadalomban a divat, a korszellem, a divatos pluralista ideológia kísérőliturgiája mormolásában és egyházunk missziói, tanítói, nevelési és kulturális feladataink végzése közben nem feledkezhetünk meg a vallási pluralisták gondolkodása kihívásairól!”

1996. május 10:

„Egyházunk jövőképeinek kérdései”

„Az ezeréves múltra vonatkozó emlékezések, az évfordulók nem homályosíthatják el a jövőre történő rákérdezést: *milyen jövőképe van egyházunknak, mit szeretnénk elérni a következő évezredre készülve és milyen feladatokat kell vállalni ma, hogy egyáltalán legyen is jövőnk.*

Múltbeli és jelenlegi népegyházi struktúráinkat megkérdőjelezve így hangzik a már sokak által korábban is föltekérdés: *vajon megmaradunk-e a harmadik helyen álló legkisebb magyarországi népegyháznak vagy hamarosan átváltozunk a legnagyobb magyar szektává?* Bár a »szekta« szónak a magyar köznapri értelmezés szerint nincs pozitív csengése, most nem ezt a jelentést szeretném ebben a kérdésben éreztetni, hanem a szekta-voltnak azt az inkább szociológiai összefüggésben jelentős tartalmát, hogy kisebbségről van szó, amelyik azonban valamilyen különleges ismertetőjelet a többiekől jól megkülönböztethető magatartásformát és tanítási formát hordoz.”

1996. december 6:

„Ritka évfordulónk éve a vége felé közeledik. Milyen nagy reményekkel kezdtük a millicentenárium, a magyar iskolák ezeréves története esztendejét. A budapesti EXPO '96 lemondásakor azt ígérte a kormány, hogy kárpótlást kaphatunk a millicentenáriumi programokban. Volt is számos rendezvényünk, nekünk evangélikusoknak külön is kedves volt a Lutherre történő emlékezés, halála 450 éves fordulóján. Sikere volt múzeumunk kiállításának a Teológián a magyar evangélikus iskolák történetéről. Ökumenikus jelentőségű országos rendezvénnyé szélesedett az egyházi gimnáziumok felekezeti közti találkozója októberben Mezőtúron. Gyülekezeteink fölhasználták, megélték, kiteljesítették az évfordulók adta lehetőségeket. Intézményeink erejükön felül is igyekeztek emlékeztetést tenni közösségük számára az eseményeket.

Meg kell állapítanunk, hogy az Emlékbizottság »hivatalosai« sokfelé elszabotálták a millicentenáriumot és méltatlan rendezvényekkel is találkoztunk. Szóvá kell tennünk, hogy a nemzeti és magyar programok helyett sokszor idegen programok élveztek előnyt. Egyházunk és más egyházak által évek óta támogatott Evangélium Színházunk úgy tűzte műsorra ebben az évben Sík Sándor katolikus papköltő István király című művét, hogy nem is akadt Budapesten és vidéken ehhez fogható millicentenáriumi színházi produkció. Az állítólag pártatlan millicentenáriumi bizottság támogatási kérésünket elutasította. Nagyon rosszul esett, hogy egy amerikai musical viszont kapott két milliót.”

1997. május 9:

„Morbus minoritatis«, azaz »kisebbségi kór« megjelöléssel illetve Németh László írónk a szerinte jellegzetes magyar magatartást. A sokszorosan és több oldalról tapasztalt *kisebbségi lét* ugyanis még nem indokolná azt a ma inkább »hungaropessimizmus« névvel illetett gondolkodásformát, amelyik a nagyobbakra tekintve állapotunk siratását tekinti elsődrendű feladatának. Így a kisebbségi lét lesz oka az eredménytelenségnek, a balsorsnak, a tehetetlenségnek, az elrontott élethelyzeteknek, a mulasztásoknak. Ezen kór előfordul egyházi vetületben is. Magyarországi legkisebb népegyházként rendszerint a másik két nagy történelmi felekezet dolgaihoz szoktuk mérni magunkat. Bizonyos, hogy az elmúlt évszázadok és a legutóbbi évek is lehetőséget adtak a felekezeti harcra és versenyre és ebben adódtak sikerek és kudarcok. Akkor és abban tévedtünk nagyon, ha magát a kisebbségi állapotot, az adottságunkat hibáztatjuk olyan dolgokért, amelyek mögött saját mulasztásaink és bűneink vannak. A »status minoritatis«, a kisebbségi lét akkor válik »morbus minoritatis« állapotá, azaz kisebbségi kórrá, amikor nem tudunk önkritikusan múltat és jelent felmérve nekifeszülni a jövőnek. A »status minoritatis«, a kisebbségi lét lehet ugyanis »status qualitatis«, azaz minőségi állapot is!

Tanulhatunk a közgazdaságtanból! *W. Edwards Deming* (1900-93) vezette be az elsősorban Japánban nagy eredményeket felmutató *TQM – Total Quality Management*, azaz a »Teljeskörű Minőségi Ügyvitel« fogalmát. Az amerikai gazdaságban eluralkodó haszonelv, a minél magasabb profit-szerzés helyett vevő- és felhasználó-közponúságot, a minőség folyamatos ellenőrzését és javítását és ennek érdekében a csoportmunka erőltetését tanította a nemzetközi nagyvállalatok számára.

Valahol itt rejlik a morbus minoritatis gyógyításának titka: *TQM-módszer, »teljeskörű minőségi ügyvitel«.* Kisebbségi sorban élő népeknek, egyházaknak *a minőségre kell figyelniük!* Egyházunk nem engedheti meg magának, hogy templomépítésben, egyházzenében, liturgiában, iskolák működtetésében rossz vagy közepes színvonalat érjen el, hanem minőségi munkára kell törekednünk!”

1997. december 2:

„Egyházunk jövője és a jövő egyháza« volt a témája ez évi Pakson megrendezett I. Országos Egyházi Találkozóknak. Hadd idézzem meg ezzel kapcsolatban a mögöttünk élt nemzedékek sorából a nagy egyház- és nemzetkritikus Szabó Dezsőt: »Lehet-e, szabad-e aggódni, látni, gondolkodni a roppant események között s az ismeretlen arcú holnapok előtt? Lehet-e, szabad-e vizsgálni a dolgok, események, emberek értelmét s az elmúltakból kiolvasni a mán át a jövő felé rohanó történelem irányát? Vajon jobb némán, önmagunkra parancsolt vaksággal túrni a történelem ítéletidejét, mint számum haragjába került karaván, mely holtá mozdulatlanulva, visszafojtott étellel várja a fellélegzés örömét, vagy az elintéző halált? Lehet. Szabad. Kell.« (Szabó Dezső: Elkergetett istenek, Szenci Molnár Társaság, Budapest, 1996. 73. lp.)

Lehet, szabad, és kell beszélünk az egyház jövőjéről és a jövő egyházáról.”

1998. május 5:

„A megemlékezések éve az idei 1998. esztendő. Másfél-századnyi idő távlatából csodáljuk a márciusi ifjakat és emlegetjük büszkén Kossuth, Petőfi, Görgey és mások alakjához kapcsolódva evangélikus egyházunk részvételét a reformkor és szabadságharc küzdelmeiben. Hol is dőltek el a dolgok 1848-ban, kérdezhetjük? Talán a feudális rend eltörlése, az első felelős magyar kormány megalakítása, a sajtószabadság területén? Vagy talán inkább a gazdasági felledülés, a Széchenyi és mások kezdeményezte mezőgazdasági, ipari, folyószabályozási, vasútépítési programok terén? Vagy a csatamezőkön, a szabadságharc nagyszerű győzelmek, majd a nemzetközi osztrák-orosz túlerő okozta vereség következtében?

Kérdezhetjük korunkra nézve: ma hol dőlnek el a dolgok? Talán a gazdaságban, a Parlamentben, a kormányhivatalok adminisztrációjában, a bankok és nemzetközi vállalatok keretei között vagy talán az egyes pártokon belül? Hát egyházunkban hol dőlnek el a dolgok, a gyülekezetekben, az egyházmegyékben, intézményeinkben, a törvényhozó zsinaton vagy az egyházi adminisztrációs gyűléseken?

A felsoroltak mind fontosak voltak a múlt és döntőek lehetnek a jelen összefüggéseiben. Itt és most azonban azt szeretném hangsúlyozni, hogy *a dolgok elsősorban az emberekben belül, a humán faktoroknál dőlnek el és nem a külső körülményeknél.*

Hol dőltek el a dolgok 1848-ban és hol dőlnek el ma a társadalmunkban és egyházunkban? Elsősorban a fejekben, az emberekben, a hozzáállásban, a mentalitásban, a jövőbelátó, az áldozatra is képes ember- és hazaszeretben, az értéket alkotni képes hitben. Ezért válik minden kor számára fontosá a jézusi ige: »Nemcsak kenyérrel él az ember!«

A fejekben, a szívekben, a nemzet lelkiségében óriási tartalékok rejtőztek a múlt század közepén. A Széchenyi által kiadott jelszó a »kiművelt emberfők« biztosítása, kinevelése volt, és ehhez tegyük hozzá, hogy ez a »kiművelés« magában hordozta a bibliai-jézusi erkölcsi értékek terén való gyakorlatot is. Vajon ma milyen erkölcsi tartalékokat, milyen spiritualitást tudunk felmutatni és továbbadni a következő nemzedékeknek?»

1998. december 1-2:

„Quo vadis Evangélikus Egyház? Merre haladsz Evangélikus Egyház? – kell feltennem a kérdést ma a Presbitérium és a Közgyűlés előtt. Az elmúlt évtized sok eredménye, megújulási folyamata, az egyház életének és munkaterületeinek megszervezése, az intézmények újraalapítása, benne különösen is az iskoláink visszatérése ugyanis nem tudta kialakítani azt a »consensus magnus« állapotot, amikor egyetértésben és együttműködésben lehetne készülnünk a következő évezred küszöbén az előttünk álló feladatok megoldására.

Különösen is sok felesleges vitát hozott a zsinati törvényalkotással összefüggő bizonytalanság az egyházi struktúráról. Mi sem mutatja jobban a nehézségeket, mint éppen az, hogy az előző zsinat törvényeiről kiderült, hogy változtatásra, kiegészítésre szorulnak, ezen munkálkodik az új zsinati

ülésszak, mert egyes rendelkezéseket egyszerűen nem lehet a megszövegezett formában végrehajtani (lásd a XI. törvényt vagy a bírósági törvényt). A zsinat 1998. februárjában indult, második szakasza megkezdte ugyan az előző törvények változtatását, de ez sem a »consensus magnus« irányában halad.”

1999. május 7:

„Iskoláink és oktatási-nevelési munkánk kérdései állnak ma tanácskozásunk központjában. Megkönnyíti az erről szóló beszámolómat a Köznevelés 1999. április 30-án megjelent számában Andor Mihály írása »A vallás szerepe az iskoláztatásban« címen. Országos reprezentatív mintavétellel az 1997/98. tanévben vizsgálták a középiskola választást és három kérdést tettek fel a vallással kapcsolatban is: járt vagy jár-e a gyerek hittanra, milyen felekezeti volt a hittanoktatás és mennyire fontos a család életében a vallás.

A felmérés eredményei erősítik Karády Viktor Párizsban élő szociológus által már leírtakat a második világháború előtti száz évre vonatkozólag (Iskolarendszer és felekezeti egyenlőtlenségek Magyarországon, 1867-1945.) Ő ugyanis azt vizsgálta, miért szerepeltek a magyarországi evangélikusok és zsidók népességbeli arányuknál nagyobb mértékben a közép-és felsőoktatásban, illetőleg, hogy átlagosan miért volt jobb a tanulmányi eredményük.

Itt idézhetjük Kosáry Domokos összesítését az 1930. évi népszámlálásról (Diakónia, 1986. 2. szám, 23.lp.). Ebben összefoglalóan írja: a népességben 6,1%-nyi evangélikus-ságból a főiskolát végzettek aránya 12,3% volt és a tanítók-tanárok 14%-a volt evangélikus.

Érdekes volna az evangélikusok és a kiségyházak, valamint a zsidó felekezet számára hízog adatok további ismeretése a Köznevelés írásából, valamint a kritikai észrevételek megfontolása is. Mai témánk számára csak annyit szeretnék kiemelni az írottakból, hogy a vallási kultúra jellegzetes műveltség-centrikusságából következően a vallásból eredő értékrend, a szent szövegek megbecsülése, olvasása és értelmezése és az ehhez kapcsolódó készségek átveődnek az élet más összefüggéseire is, így *az önértelmező helyzetfelismerés, a tanulékony-ság és az általános szellemi mozgékony-ság területére.*

Háború a szomszédban – félelem a környéken

Az utóbbi hetek eseményei mindnyájunkat érintenek: háború van szomszédunkban Koszovóban, hullanak a bombák a Vajdaságban is és egyre erősödő mértékben keríti hatalmába gondolkodásunkat és életünket a félelem: vajon miért nem lehet megálljt parancsolni az örült indulatokat szabad-jára engedő etnikai tisztogatásnak, a gyűlöletteljes gyilkos indulatoknak más nyelvű, más vallású, kisebbségben élő emberek irányába? Lehetséges-e más hatásos eszközt találni a bombázások helyett, hidak és gyárak lerombolása helyett arra, hogy kegyetlen diktátorok odakényszerüljenek a tárgyalóasztalhoz?

Egyházunk nevében üzenetet küldtem Dolinszky Árpád szuperintendensnek, akit tavaly november 7-én iktattunk be Mózes Árpád kolozsvári püspökkel együtt hivatalába, hogy kifejezzük imádságos féltésünket.”

1999. december 9:

„...Nagy kapu nyílt, de az ellenfél is sok”

Fényekről és árnyékokról kell szólnom mai jelentésemben abban a bibliai összefüggésben, ahogyan Pál apostol nyilatkozott Efezusban végzett missziós útjáról: ... „nagy és sokat ígérő kapu nyílt ott előttem, de az ellenfél is sok.” (1Kor 16,9). Hiszen talán soha még nem nyíltott egyházunk számára olyan nagy és sokat ígérő kapu, mint éppen most a legutóbbi évtizedben. ... Mennyi evangélikus egyházi és ökumenikus eredménynek örülhetünk, amiért hálát kell adnunk. ...

Meg kell említenem az 1999. október 31-én Augsburgban aláírt evangélikus-katolikus Közös Nyilatkozatot a megigazulás kérdéséről.

Nagyszerű jel, amit Isten bibliai üzenetére figyelve a két egyház felmutatott! Századok ellentétei, sőt vallásháborúi után van lehetőség különbözőségeink kibékítésére, a kölcsönös elmarasztalások visszavonására, széles és „sokat ígérő” ökumenikus kapu nyílt meg számunkra. Isten áldásáért hálát adva végezhetjük napi gyülekezeti, területi, egy-egy országra terjedő munkánkat, látva a világszéles ökumenikus távlatokat.

Ugyanakkor igaz közöttünk is, amit az apostol Efezusban tapasztalt: „...de az ellenfél is sok”, és mintha munkánk eredményei ellenére számuk nőni látszana, sőt a legbelső egyházi körökből is támadnak ellenfelek. Itt nem azt kell nehezményoznünk, hogy a több intézményhez és munkaághoz természetesen tartozó nagyobb létszámú egyházi munkatársi gárda hozzáállása, gondolkodása, teológiája, egyházpolitikája, egyházstrukturális elképzelései különbözőek, hanem azt, hogy nem sikerült eddig negyven év gúzsbakötése után a csak helyi-területi távlatokat ismerők, a sokféle megálátást, megpróbáltatást és hátrányt szenvedők számára olyan egyházi helyzetet, légkört kialakítani, amelyikben a többség megtalálja felelősséggel vállalt feladatait és gyülekezeti, egyházmegyei és országos egyházi jó „közérzet” alakításában vehetnének részt.

Jellemző mai életünkre, hogy nem érünk rá igazán arra a feladatok sűrűjében, hogy alaposan elemezzük, felmérjük teológiailag, szociológiailag és pszichológiailag, hol is állunk. Különösen is fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a lelkesi gárdában, felügyelői és presbiteri szinteken sokan hordoznak régi sebeket és ezek nagyon nehezen gyógyulnak, különösen akkor, amikor a rendszerváltoztatás után ezek a sebek nem mind nyertek orvoslást.

Néhány felületesen látszó véleményt meg kell említenem. ... Ilyen az a sommás vélemény, amelyik nem akarja meglátni, hogy egyházunkon belül rendszerváltoztatás, munkastílus változtatás történt már 1987-től kezdve folyamatosan.

Azt a megállapítást is helytelennek érzem, amelyik minden mai problémánk mögött a *klerikus-laikus ellentétet* véli fölfedezni, elavultnak deklarálva egyházszervezetünket és munkastílusunkat. ... A korábban mintegy „gettóba zárt” magyar egyházak hirtelen, egyik napról a másikra új társadalmi rendszerbe, „ingergazdag” környezetbe kerültek, de a munkatársi gárda a régi maradt, egy-két személyi változtatástól eltekintve.

Nem ment még végbe egyházunkban a belső szervezeti

reform, most vagyunk a küszöbön és mindannyian érezzük, hogy a jelenlegi törvényeink a maguk ellentmondásosságával és joghézagjaival még igen sok ponton szorulnak változtatásra ahhoz, hogy igazán használni lehessen őket.

A múlt ilyen visszaidézése után az előző évek lezárásaként kérem, vegyük elő jelentésem mellékletét az elmúlt évtized eredményeiről a számok tükrében. Legyen egyházunk népe nagyon hálás Istennek, aki megengedte, hogy ilyen egyházi megújulás részesei lehetünk.

2. A jövő irányába is tekintünk ma, amikor lezárjuk ezt a jelentős nyolc éves szakaszt egyházunk történetében. Benne vagyunk a 2000. évi *országos egyházi választások* lebonyolításában és az egyházközségek, egyházmegyék, egyházkerületek és az országos egyház önkormányzati testületei és tisztségviselői megkezdhetik működésüket. Új egyházi három kerületes struktúránk is kialakul, hiszen megtörtént az új Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökének és felügyelőjének megválasztása. Szeretettel köszöntjük Ittész János községi lelkészt, a megválasztott püspököt és Dr. Weltler János veszprémi megválasztott kerületi felügyelőt, Isten áldását kérve életükre és munkájukra. A mai Országos Közgyűlésre mindkét testvérünket meghívtuk.

A választásokkal kapcsolatban az a reménységünk, hogy törvényhozó Zsinatunk legközelebbi ülése május végén többszöri és többéves kérés nyomán végre egységesen szabályozza majd, mikor lép életbe a három kerületes struktúra. Ugyanis a legújabb, 2000. március 31-én kelt 2000. évi III. törvény szerint 2001. január 1-től kezdve, az 1999. évi II. törvény szerint pedig 2000. október 15-től kezdve. Az új Nyugati (Dunántúli) Kerület közgyűlése viszont 2000. szeptember 23-án Győrben megalakul és beiktatja hivatalukba az új harmadik egyházkerület vezetőségét.

3. *Ökumenikus helyzetünkről* az elmúlt hónapokban az 1999. október 31-én Augsburgban aláírt evangélikus-katolikus, megigazulásról szóló Közös Nyilatkozat kapcsán sokat hallhattunk és olvashattunk. 2000. május 8-10. között Rómában jártam a Lutheránus Világszövetség küldöttségével a párbeszéd további állomásait előkészíteni. 2000. szeptember 4-13. között a két egyház dialógusbizottsága Itáliában, Milánó közelében tartja szokásos évi ülését, majd 2001-ben Dániában lesz a következő alkalom.

Hazai ökumenikus kapcsolataink terén új eredmény, hogy több éves előkészítő tárgyalás után készek lettek azok az esketési rendek, amelyek kölcsönös megegyezéssel szabályozzák a vallásilag vegyes párok esetében mindkét fél lelkésze részvételével a liturgiát evangélikus, református és katolikus templomban. A katolikus végső vatikáni engedély után az esketési rendet mindhárom egyház elrendeli majd.

Az Európai Egyházak Konferenciája CHARTA ECU-MENICA javaslatáról május végén ökumenikus tanácskozást tartunk Teológiánkon külföldi részvétellel.

A Bajor Evangélikus Testvéregyházzal az öt évvel ezelőtt meghosszabbított szerződésünk újabb öt évre szóló meghosszabbításáról tárgyaltunk a Bad Alexandersbadban tartott zsinaton Laborczy Géza zsinati elnökünkkel. Egyházunk külügyi kapcsolatairól jól áttekinthető összegzést adott Szirmai Zoltánné külügyi osztályvezetőnk. A magyar-bajor szerződés ünnepélyes aláírására 2000. október 18-22. között népes testvéregyházi küldöttség érkezik majd hozzánk.

4. *A jövő tervei* is foglalkoztatnak mostani ülésünkön. Természetes, hogy a hat évre választott Országos Presbitériumnak és Közgyűlésnek kell elkészítenie a 2000-2006. évekre szóló egyházi spirituális, anyagi és adminisztrációs terveket. A mostani ülésen is látszanak azonban olyan problémakörök, amelyek mindenképpen betervezendők.

a./ *Egyházunk belső adminisztratív rendjének kiépítése* a következő években sok feladatot jelent. A zsinati törvényalkotás joghézagai, az egyes területekre vonatkozó szabályrendeletek felülvizsgálata vagy elkészítése, a szükséges hivatali státuszok tervezése és betöltése kitölti majd a következő ciklus idejét.

b./ *Országos beruházási terv készítendő el*, különös tekintettel a nagyobb összegű beruházásokra (templomok, parókiák, üdülők, iskolák, stb.) és tatarozásokra. Ezt annál is inkább elkészíthetjük, mert az államosított volt egyházi ingatlanok visszaadásával kapcsolatos tárgyalások lezárultak és 2011-ig most már egyházunkon múlik, hogy a rendelkezésre álló éves állami keret terhére melyik ingatlanunk ügyét oldjuk meg.

c./ *Egyházi általános képzési és továbbképzési terv* is szükséges. Egyre szaporodó intézményeink vezetése, szakemberekkel való ellátása fontos a jövőben. Országos állami előírások szerint kell például diakóniai és szociális intézményeink munkatársi gárdájának megfelelő szakképesítéssel rendelkezni.

d./ *Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk* azt jelenti, hogy az európai szabványokat kell alkalmaznunk minden területen. Így például bizonyos, hogy gyermek- és öregotthonainknak mintegy felét át kell építenünk vagy be kell zárunk. Csak ez az egy program felemésztheti több éves beruházási keretünket, még akkor is, ha ehhez Brüsszel bizonyára tud adni támogatást.

5. *A köszönet szava* szólaljon meg végül. Az elmúlt nyolc év fáradozásait, imádságos együttgondolkodását köszönöm a Presbitérium és a Közgyűlés tagjainak. Nem egyszerű társadalmi helyzetben, külső és belső kihívások között kellett végezni munkánkat. Hálát kell adnunk Istennek, hogy megőrizte egyházunkat, népünket és sok szép eredményt adott. Önkormányzati testületi üléseink sokszor voltak feszültségekkel teljesek. Kérem, bocsásson meg az a testvér nekem, akit megbántottam, amint én is megbocsátani kívánok mindenkinek.

Köszönöm az Országos Elnökség, az Országos tisztségviselők és az Országos Iroda munkatársainak segítségét és támogatását. A heti igét hadd idézzem: „...ha valaki Krisztusban van, új teremtés az, a régi elmúlt és íme új jött létre” (2Kor 5:17). Múljon el a régi és jöjjön létre az új, életünkben, egyházunkban Krisztusban! Így legyen!

D. SZEBIK IMRE püspök jelentése:

Tisztelettel állok meg az Országos Közgyűlés színe előtt 10 éves püspöki szolgálatom fordulóján. Köszönöm Istennek, hogy az evangélium munkásai közé elhívott, s arra méltatott, hogy Országának építője s egyházunk lelkésze, püspöke lehetek.

1990. márciusának entuziasztikus hangulatában kezdődött az Északi Egyházkerületben főpásztori szolgálatom. A várakozások tarka kavalkádjában utópisztikus vágyak és csalfa remények artikulálódtak. A hirtelen ránk virradt *szabadság hajnalának fényei* a rendszerváltás pszichológiai, gazdasági és politikai nehézségeit elrejtették szemünk elől. Gyors lefolyású változást, hirtelen bekövetkező jólétet, azonnali erkölcsi szint emelkedést vártak a legtöbben hazánk állampolgárai közül.

Törvényszerűen, a villámütés erejével kellett rádöbenniük, hogy négy évtized gazdasági haszonélvezői jelen vannak a ma társadalmában, a politikai beidegződések erősebbek, mintsem egy csapásra eltűnnének az ember gondolatartományából, az erkölcsi premisszák pedig a feledés homályába merültek. Még szókincsünk is szalonképessé teszi a régen elítélt vétkeket (Csúsztatás = hazugság, individualista = önző, lobbizó = érdekvédő, stb.)

A szabadság sokak életvitelében a szabadosság jegyeit mutatja. Mindent szabad, akár a másik kárára, boldogtalanságára törve is. Ma már belátott tény, hogy a két nemzedék káros világnézeti és erkölcsi nevelésének feljavítása legalább annyi időt vesz igénybe, mint a korábbi ateista világnézet terjesztése. Közben reálisan számolnunk kell az elvilágiasodás terjedésével, a gyakorlati materializmus gondolati erősödésével is.

Bár az egyházak számára jelentett legnagyobb értéket a szabadság kontroll és korlát nélküli ajándéka, hiszen a tiltás és tűrés határmezsgyéjén szolgáltunk, kétségtelen, hogy igehirdetői, tanítói és pásztori munkánk az új politikai s gazdasági helyzetben új kihívásokat is jelent napjainkig. Nemcsak abban mutatkozik meg, hogy olyan helyen és rendezvényeken is megszólalhatunk, mint a parlamentben tartott áhítat vagy tudományos kongresszus, hanem az egyes hívő életfelfogása, az egyházzal szembeni elvárása is más lett. Bele kíván szólni az egyházközség lelki és anyagi életébe, többet vállal a tevőleges munkából s megjelennek olyan társadalmi rétegek, akik korábban hivatalból távol maradtak a gyülekezeti életből, mint a bírák, ügyészek, katonatisztek, pedagógusok, rendőrök, börtönőrök.

A szabadság nagy kincs, csillog mint a gyémánt. De nemes ékkővé kell formálni, hogy ne csak ragyogjon, de értéke is legyen gondolkodásunkban.

Ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság – biztat Pál. A veretes jézusi gondolkodás hozza a szabadság értékét és magunktól elfogadott korlátját közel hozzánk. Ebben a látásmódban válik természetessé Luther klasszikus vallomása: A keresztyén ember mindenki felett szabad, és senkinek nincs alávetve. Ugyanakkor a keresztyén ember mindenki szolgálja és minden embernek alá van vetve.

Az elmúlt tíz esztendő eseménysorozatából – mint hét-köznapi sokaságából a piros betűs ünnepnapok – kitűnnek *egyházunk építkezései*.

A korábban visszafojtott szándékok egyszerre tetterős akarattá formálódnak. Templomok nőttek a termőföld talaján, vagy a Balaton partján és a főváros köregetegében. Gyülekezeti házak emelkedtek ott, ahol már feladták a reményt fogyó számú híveink. Új parókiák sora jelzi, várják az új nemzedék igehirdetőit s pásztorait modern igényeket kielégítő lelkészothonokba. Orgonák épültek s újultak meg. S közben megsokszorozódott az iskolai hitoktatásban résztvevők száma, ifjúsági konferenciák várják ifjainkat Gyenesdiáson és Révfülöpön.

Szeretothonaink lakói száma elérte az ezret. Új feladatok elé állítja gyülekezeteinket az önkormányzatok ajánlata.

Magas volt a teológiai hallgatók száma.

Építkezünk, hálával Isten iránt, köszönettel államunk s bajor testvéregyházunk iránt. Épül-e, erősödik-e hitünk? Beépül-e személyiségünkbe mindaz, ami egy – egy konferencia üzenete? Készek vagyunk-e továbbadni?

Az elmúlt tíz esztendő *a feszültségek s ellenségeskedések évtizede is* volt egyházunkban és társadalmunkban egyaránt. Talán ez utóbbi helyen még érthető a több párt rendszer ujjá éledésével. Bár a politikai kultúra magasabb szintjének hiányát jelzi az eldurvult szópárbaj, a becsületsértési perek sokasága, a sajtó és médiumok nagyhatalmi attitűdjei. Az egyházban azonban mást vár tőlünk Mesterünk, mást vár tőlünk a társadalom. Mi magunk is mást várunk egymástól. Ne így legyen köztetek – mondja Jézus.

Emberileg érthető, pszichológiailag magyarázható, szociológiailag szükségszerű, törvényszerű az egyház embereinek megnyilvánulása egy átalakuló kor sok fájdalommal járó fordulóján. Mégis meg kell kérdeznünk magunktól: miként érvényesül akkor a jézusi új ember jellemzője, hogyan válik plauzibilissá, elfogadhatóvá hitünk, miért tartanak el és tisztelnének bennünket?

Lehet felhevülten vitatkozni, lehet egymásnak ellentmondani, lehet véleményeket megőrizve egymás mellett tisztességben élni. De a másikat erkölcsileg ellehetetleníteni – bizonyíthatatlan állításokkal, szubjektíven formált feltételezésekkel – távol van a jézusi etikai normák világától. Ez a jelenség évtizedünk szégyenfoltja egyháztörténelmünkön. Bizony erről is számot kell adnunk a történelem Ura előtt. S mégis. Nem e diszharmonikus akkord kíván zárzó lenni e szűkre fogott, inkább elvi jelentőségű püspöki jelentés végén.

Tíz év eseménysorozata jelzi, nem átok alatt, hanem az isteni kegyelem gazdag áradatában élt magyarhoni egyházunk, amelyre sem érdemesek, sem méltók nem vagyunk, de Krisztus által mégis a miénk. Kegyelme áldásának jelei legyenek biztatónk a jövőben. Irgalma hordozzon mindennapjainkban mindnyájunkat.

AZ ORSZÁGOS PRESBITÉRIUM HATÁROZATAI, 2000. MÁJUS

1. Az Országos Presbitérium az egyház 1999. évi zárszámadását és a 2000. évi költségvetését egyhangúlag elfogadta.

2. Az Országos Presbitérium egy tartózkodással elfogadta az egyház középfokú oktatási intézményeinek 1999. évi zárszámadását.

3. A Hittudományi Egyetem lelkésze tisztére, ami a Teológus Otthon vezetését is jelenti, az Egyetemi Tanács Johann Gyula szekszárdi lelkészt hívta meg (2000. évi V. törvény 3-4. §.) 2000. augusztus 1-től kezdve egy éves próbaidővel, visszavonásig. Az Országos Elnökség ezt a meghívást tudomásul vételre terjeszti az Országos Presbitérium és az Országos Közgyűlés elé. Az Országos Presbitérium egy tartózkodással tudomásul vette a döntést.

4. Az Országos Elnökség Bizik László korábbi Budapest-Pestújhelyi majd Caracasban, Venezuelában szolgáló lelkészt 2000. június 1-től kezdődő hatállyal javasolja megbízni id. Görög Tibor helyett a budapesti börtönlelkészi szolgálattal egy évi próbaidővel, visszavonásig. Az Országos Presbitérium egyhangúlag jóváhagyta a megbízást.

5. Az Országos Elnökség Aklan Béla egri lelkészt 2000. június 1-től kezdődő hatállyal javasolja félállásban megbízni az egri börtönlelkészi szolgálattal, egy éves próbaidővel, visszavonásig. Az Országos Presbitérium egyhangúlag jóváhagyta a megbízást.

6. Az Országos Elnökség Kamp Salamon karnagyot (Pesti Evangelikus Egyház – Deák téri gyülekezet) 2000. június 1-től kezdve javasolja az egyházi kórusügyek felelőseként az Országos Egyházzenei Bizottság tagjai közé választani. Az Országos Presbitérium egyhangúlag jóváhagyta a megbízást.

7. Az Országos Presbitérium egyhangúlag elfogadta az Országos Elnökség jelölését, ifj. Hafenscher Károly kinevezését az országos irodaigazgatói munkakörbe. Megbízását 2000. szeptember 1. – 2001. január 31. között részmunkaidőben végzi. A teljes állású kinevezéséről (2000. február 1-től) a 2000. decemberében sorakerülő Országos Közgyűlés dönt.

8. Az Országos Presbitérium egyhangúlag elfogadta Martinovszki István kinevezési javaslatát a Luther Márton Kollégium igazgatói posztjára. A kinevezés hat évre szól, a megbízás kezdete 2000. augusztus 16.

9. Az Országos Presbitérium egy miskolci középiskola egyházi visszavételéről kezdődő tárgyalások folytatására előzetes felhatalmazást adott Szebik Imre püspöknek.

10. Az Országos Presbitérium a Fasori Gimnázium Igazgatótanácsának betervezett működési szabályzatát egyhangúlag elfogadta.

11. Az Országos Presbitérium a Nyíregyházi Kollégium igazgatótanácsai tagjait az előterjesztés alapján elfogadta.

AZ ORSZÁGOS KÖZGYŰLÉS HATÁROZATAI, 2000. MÁJUS

1. Az Országos Közgyűlés elfogadta az országos felügyelői jelentést (egyhangúlag).

Az Országos Közgyűlés elfogadta a püspök-elnöki jelentést (négy tartózkodással).

Az Országos Közgyűlés elfogadta D. Szebik Imre püspöki jelentést (két tartózkodással).

2. Az Országos Közgyűlés nem fogadta el a számvevőszéki jelentést. (8 igen, 4 nem, 12 tartózkodás)

3. Az Országos Közgyűlés egy tartózkodással elfogadta a munkaügyi jelentéseket.

4. A Hittudományi Egyetem lelkésze tisztére, ami a Teológus Otthon vezetését is jelenti, az Egyetemi Tanács Johann Gyula szekszárdi lelkészt hívta meg (2000. évi V. törvény 3-4. §.) 2000. augusztus 1-től kezdve egy éves próbaidővel, visszavonásig. Az Országos Elnökség ezt a meghívást tudomásul vételre terjeszti az Országos Presbitérium és az Országos Közgyűlés elé. Az Országos Közgyűlés három tartózkodással tudomásul vette a döntést.

5. Az Országos Elnökség Bizik László korábbi Budapest-Pestújhelyi majd Caracasban, Venezuelában szolgáló lelkészt 2000. június 1-től kezdődő hatállyal javasolja megbízni id. Görög Tibor helyett a budapesti börtönlelkészi szolgálattal egy évi próbaidővel, visszavonásig. Az Országos Presbitérium jóváhagyásával a megbízást az Országos Közgyűlés három tartózkodással elfogadta.

6. Az Országos Elnökség Aklan Béla egri lelkészt 2000. június 1-től kezdődő hatállyal javasolja félállásban megbízni az egri börtönlelkészi szolgálattal, egy éves próbaidővel, visszavonásig. Az Országos Presbitérium jóváhagyásával a megbízást az Országos Közgyűlés két tartózkodással elfogadta.

7. Az Országos Elnökség Kamp Salamon karnagyot (Pesti Evangélikus Egyház – Deák téri gyülekezet) 2000. június 1-től kezdve javasolja az egyházi kórusügyek felelőseként az Országos Egyházzenei Bizottság tagjai közé választani. Az Országos Presbitérium jóváhagyásával a javaslatot az Országos Közgyűlés egy tartózkodással elfogadta.

8. Az Országos Közgyűlés három tartózkodással elfogadta az Országos Elnökség jelölését, ifj. Hafenscher Károly kinevezését az országos irodaigazgatói munkakörbe. Megbízását 2000. szeptember 1. – 2001. január 31. között részmunkaidőben végzi. A teljes állású kinevezésről (2000. február 1-től) a 2000. decemberében sorra kerülő Országos Közgyűlés dönt.

9. Az Országos Elnökség javasolja, hogy az Országos Egyházi Iroda és az országos egyházi munkaágak dolgozóinak munkaszerződését a munkáltatói jogokat gyakorló hiva-

tali felettesek 2000. augusztus 30-ig vizsgálják felül és ahol szükséges, kössenek új határozatlan vagy határozott időre szóló munkaszerződéseket. Ugyanakkor ellenőrizték és ahol szükséges módosítsák a munkaköri leírásokat és a hivatali szabályrendeleteket. Az Országos Presbitérium jóváhagyásával a javaslatot az Országos közgyűlés elfogadta.

10. Az Országos Közgyűlés felhatalmazta az országos elnökséget, hogy mint elnökség a Magyarországi Evangélikus Egyház nevében ítélje el és hivatalosan tiltakozzon az orosz házi temetőrombolás ellen, és kérje a rendőrség segítségét az ügy felderítésében.

VÁLASZTÁSI JEGYZŐKÖNYVEK

JEGYZŐKÖNYV A NYUGATI (DUNÁNTÚLI) EGYHÁZKERÜLET ELNÖKSÉGÉNEK VÁLASZTÁSÁRÓL

	Püspök	Felügyelő
Összes leadott gyülekezeti szavazat	111	111
Összes érvényes gyülekezeti szavazat	109	109
Szavazatok:		
Ittész János	71	
Smidéliusz Zoltán	38	
Schmidt János		13
Weltler János		96
Nem szavazott gyülekezetek száma:	3	3
Érvénytelen	2	2
Érvényes szavazatok száma	109	109
Megválasztott neve:		

püspök	felügyelő
Ittész János	Weltler János

Albert Gábor s. k. Deme Dávid s. k. Kiss Attila s. k.
Lackner Pál sk. Dr. Nagy János sk.

JEGYZŐKÖNYV AZ ÉSZAKI EGYHÁZKERÜLET FELÜGYELŐJÉNEK VÁLASZTÁSÁRÓL

Szavazatra jogosult gyülekezetek száma	79
Nem szavazó gyülekezetek száma	14
Érvényes szavazatok száma	62
Érvénytelen szavazatok száma	3
Szavazatok száma Benczúr Lászlóra	52
Szavazatok száma Mihályi Zoltánra	4
Tartózkodott	6
A választás érvényes.	
Megválasztott egyházkerületi felügyelő: Benczúr László	

Hafenscher Károly sk.
szavazatszedő bizottsági elnök

Bozorády Zoltán sk.	Kalácska Béla sk.
Dr. Meskó László sk.	Szeverényi János sk.

A SAJTÓOSZTÁLY LEGÚJABB KIADVÁNYAI:

Lowenich: Teológia crucis	880,-
Koch: Rózsák a hóban	795,-
Imádságok gyermekeknek	298,-
Voight: Bevezetés az egyház tanításába	550,-
Krisztus tanúi a változó világban (<i>Egyháztörténeti tankönyv</i>)	700,-
Az Úr az én pásztorom (<i>hittankönyv másodikosok számára</i>)	790,-
Az Úr az én pásztorom (<i>tanári kézikönyv</i>)	1100,-
Ószövetségi olvasókönyv (<i>hittankönyv a 6.évfolyam számára</i>)	620,-
Ószövetségi hittankönyv (<i>6. évfolyam számára</i>)	450,-
Tanári kézikönyv (<i>Ószövetségi hittankönyvekhez</i>)	600,-
Reményik: Összes versei	1550,-

